

دوره دهم - سال سوم

شماره چاپ: ۱۲۴۷

تاریخ چاپ: ۱۳۹۷/۱۰/۵

شماره ثبت: ۵۲۵

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور

۷۱. رابطه لایحه با برنامه ششم توسعه

کد موضوعی: ۲۲۰

شماره مسلسل: ۱۶۳۰۹

معاونت پژوهش‌های اقتصادی

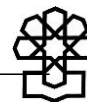
دفتر: مطالعات اقتصادی

بهمن‌ماه ۱۳۹۷

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۳	۱. احصای احکام مرتبط با بودجه در برنامه ششم توسعه
۳-۱	۱-۱. احکام قانون برنامه ششم توسعه که به شکل صریح در آنها به الزام بودجه‌ای اشاره شده
۳-۲	۱-۲. احکام قانون برنامه ششم توسعه که بار مالی دارند، ولی در برنامه به تأمین مالی آن در قوانین بودجه تصریح نشده
۳-۳	۱-۳. بخش مربوط به بودجه در برنامه ششم توسعه
۱۰	۲. مواد مرتبط با برنامه ششم توسعه در ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
۱۰-۱	۲-۱. احکام مصرح برنامه ششم توسعه در ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
۱۴-۲	۲-۲. احکام غیرمصرح برنامه ششم توسعه در ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸
۱۶-۳	۳. احکام مغفول برنامه ششم توسعه در ماده‌واحد بودجه سال ۱۳۹۸
۱۷-۴	۴. مروری بر گزارش نظارتی دولت در مورد رابطه برنامه و بودجه
۱۹	جمع‌بندی و ارائه پیشنهادها
۲۱	پیوست
۲۳	منابع و مأخذ

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور ۷۱. رابطه لایحه با برنامه ششم توسعه

چکیده

یکی از ابزارها و بسترهای نهادی موجود در نظام قانونی کشور برای ارائه و اعمال راه‌حل‌های مواجهه با مشکلات اصلی و میان‌مدت کشور، تهیه و اجرای برنامه‌های توسعه پنج‌ساله است. از سوی دیگر، یکی از پیش‌نیازهای اجرای هر برنامه‌ای تأمین مالی مناسب آن است. همان‌طور که در گزارش پیشین مرکز پژوهش‌ها در این زمینه بررسی شد از میان ۸۷۶ حکم قانون برنامه ششم توسعه که در قالب ۱۲۴ ماده ارائه شده است، در ۱۲۴ حکم قانون برنامه، دولت ملزم به تعیین تکلیف و تأمین اعتبار در لوایح بودجه سالیانه شده و البته بررسی‌های این مرکز نشان می‌دهد در مورد ۲۶۶ حکم دیگر نیز اگر چه به طور مستقیم ذکر آنها در لوایح بودجه سالیانه تصریح نشده، اما به دلیل داشتن بار مالی یا تأثیر بر درآمدها و هزینه‌های بخش عمومی، این احکام نیز باید ردپایی در لوایح بودجه سنواتی داشته باشند. قابل ذکر است، با توجه به لزوم اصلاح نظام بودجه‌ریزی کشور یکی از بخش‌های بیست‌گانه برنامه ششم توسعه به اصلاح بودجه و مالیه عمومی اختصاص دارد.

یکی از اصلی‌ترین مواد برنامه ششم مرتبط با بودجه‌های سالیانه بند «الف» ماده (۷) قانون برنامه ششم توسعه است که در آن دولت را مکلف به ارائه لوایح بودجه سنواتی با رعایت قواعد مالی مندرج در جدول ۴ برنامه کرده است. البته امکان جابه‌جایی و افزایش سقف‌های در نظر گرفته شده تا ۱۵ درصد نیز بر اساس مفاد همان ماده وجود دارد. خوشبختانه سقف تعیین شده در جدول مذکور در مورد منابع و مصارف بودجه رعایت شده، اما لایحه در مورد بخش دوم منابع یعنی «واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای» حتی با پذیرش افزایش ۱۵ درصدی نیز سقف مد نظر قانون برنامه را رعایت نکرده است. در زیربخش‌های سه‌گانه این منبع نیز «فروش اموال منقول و غیرمنقول» حدود سه برابر سقف مورد نظر برنامه بوده و در زیربخش دیگر آن «منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی» نیز فراتر از سقف برنامه ششم (حتی با ۱۵ درصد انعطاف) بوده که این امر علاوه بر اینکه موجب شده تا «نسبت منابع نفتی به کل منابع» مورد نظر برنامه رعایت نشود، با توجه به محدودیت‌های فروش نفت در دوران تحریم نیازمند اصلاح است. همچنین باید به اقدام مغایر با برنامه ششم توسعه دولت در مورد سهم صندوق توسعه ملی از منابع حاصل از صادرات نفت، میعانات گازی و خالص صادرات گاز و برداشتهایی از آن اشاره کرد.

با مرور ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ احکامی که مبتنی بر قانون برنامه ششم توسعه است (۲۱ حکم) احصا و با ذکر ۶ مورد نشان داده شده است که در ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ مواردی وجود دارد که منطبق، در راستا یا حتی مغایر برنامه ششم توسعه است اما عنوان «برنامه ششم توسعه» در آنها تصریح نشده است.

در ادامه نیز برخی از احکام برنامه ششم توسعه که باید در لوایح بودجه سالیانه به آنها توجه شود، اما در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ دیده نشده به عنوان نمونه ذکر شده است. از جمله این احکام می‌توان به «راه‌اندازی سامانه ثبت حقوق و مزایا»، «اختصاص مبالغی از حساب ذخیره ارزی برای افزایش ایمنی و مقاوم‌سازی مدارس و فضاهای پرورشی و ورزشی وزارت آموزش و پرورش» یا «توسعه کشاورزی حفاظتی، توسعه کشت نشایی، به‌نژادی و به‌زراعی و توسعه کشت محصولات سالم و محصولات زیستی (ارگانیک)» اشاره کرد.

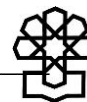
در بند «الف» ماده (۱۲۱) قانون برنامه ششم توسعه، دولت مکلف به ارائه گزارش نظارتی «شامل چگونگی تحقق اهداف کمی مندرج در جداول آن قانون همراه لوایح بودجه سنواتی به مجلس شورای اسلامی» شده است که خوشبختانه در سال جاری این گزارش نظارتی تهیه و تقدیم شد. البته با توجه به عدم ارائه گزارش نظارتی مذکور به شکل هدفمند و مطابق احکام برنامه، بررسی کامل آن در بازه زمانی بررسی بودجه امکانپذیر نیست اما هم احکام برنامه‌ای مفقود در لایحه بودجه (مانند موارد مذکور در پاراگراف قبل) نشان می‌دهد تطابق برنامه و بودجه کامل نیست و هم بررسی برخی از بخش‌های گزارش عملکرد برنامه بیانگر آن است که بخش قابل توجهی از آن به ارائه وضع موجود و اطلاعات غیرضرور پرداخته و نیز موارد مطروحه نیازمند بررسی است.

در پایان یادآوری می‌شود با توجه به عدم لحاظ کردن سناریوی احتمال تکرار تحریم‌ها توسط دولت و سازمان برنامه و بودجه در زمان ارائه لایحه برنامه ششم توسعه، باید منتظر کاهش درصد تحقق احکام برنامه ششم در چشم‌انداز آتی باشیم. بنابراین، تنها شیوه حفظ جایگاه قانون برنامه، الزام دولت به ارائه لایحه اصلاح قانون برنامه ششم، مطابق با شرایط جدید و با قید فوریت است.

مقدمه

سال ۱۳۹۸ سومین سال اجرای قانون برنامه ششم توسعه است. اگرچه به دلیل نبود اراده کافی و اختلاف نظر در ارتباط با لزوم برنامه‌ریزی و عدم تقارن تقویم سیاسی و تقویم برنامه‌ریزی کشور اغلب برنامه‌های توسعه و بودجه‌های سالیانه ارتباطی قوی با یکدیگر ندارند، اما با توجه به اینکه همان دولتی که برنامه را تقدیم مجلس کرد، ملزم به اجرای آن است، در ارتباط با برنامه ششم توسعه عدم تقارن مذکور اهمیت زیادی نخواهد داشت. البته این موضوع که لایحه برنامه ششم به طور کامل از سوی دولت ارائه نشد و در مجلس شورای اسلامی مواد برنامه از ۳۵ ماده به ۱۲۴ ماده افزایش یافت، این احتمال را تقویت می‌کند که رابطه برنامه و بودجه در برنامه ششم توسعه نیز چندان مستحکم نباشد.

اگرچه دولت در اقدامی متفاوت از سال‌های گذشته به پیوست لایحه بودجه سال ۱۳۹۸، برنامه سالیانه دولت را نیز در دو مجلد با عنوان «مبانی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و برنامه سالیانه دستگاه‌های اجرایی

بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور» تقدیم مجلس کرده است، اما از مرور کلی این برنامه سالیانه نمی‌توان به این اطمینان رسید که این برنامه سالیانه برشی یک‌ساله از برنامه پنج‌ساله و بخش سوم آن است. همچنین در پیوست لایحه بودجه برای اولین بار گزارش عملکرد سال اول برنامه ششم توسعه نیز در سه جلد و مشتمل بر ۱۸۳۰ صفحه ارائه شده، این اقدام را می‌توان در راستای بند «الف» ماده (۱۲۱) قانون برنامه ششم توسعه و اقدامی ارزشمند دانست که در گزارش حاضر نیز به شکل مختصر به بررسی آن پرداخته شده است.

با توجه به موارد فوق‌الذکر، در این گزارش تلاش شده است در مورد بایسته‌ها و هسته‌های رابطه برنامه ششم توسعه با لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ بررسی مختصری صورت گیرد. بنابراین ابتدا احکام بودجه‌ای مرتبط با قانون برنامه ششم توسعه شناسایی و سپس موارد مربوطه که به شکل صریح یا غیرمصرح در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ مورد توجه قرار گرفته بودند، در دو بخش ارائه شده است. در ادامه گزارش عملکرد دولت در ارتباط با سال اول اجرای قانون برنامه ششم توسعه به شکل مختصر مورد واکاوی قرار گرفته و در نهایت جمع‌بندی و نتیجه‌گیری ارائه شده است.

۱. احصای احکام مرتبط با بودجه در برنامه ششم توسعه

یکی از اصلی‌ترین پیش‌نیازهای اجرای هر برنامه تأمین مالی آن است که در مورد برنامه‌های توسعه این امر در قالب بودجه‌های سالیانه صورت می‌پذیرد. بنابراین در این بخش احکام موجود در قانون برنامه ششم توسعه که بار مالی دارند، در دو طبقه احکامی که به شکل صریح در آنها به الزام بودجه‌ای اشاره شده و احکامی که بار مالی دارند، ولی در قانون برنامه به تأمین مالی آنها در قوانین بودجه تصریح نشده، پرداخته شده است.

۱-۱. احکام قانون برنامه ششم توسعه که به شکل صریح در آنها به الزام بودجه‌ای اشاره شده

بررسی برنامه ششم توسعه از منظر بار مالی حکایت از آن دارد که در ارتباط با برخی از احکامی که در اجرای آن باید از بودجه عمومی کشور استفاده شود؛ به لزوم توجه به آنها در بودجه‌های سالیانه اشاره شده است. از جمله این احکام می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

– افزایش سرمایه صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی به هفت درصد (۷٪) از ارزش سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی و افزایش سرمایه بانک کشاورزی مطابق با استانداردهای بین‌المللی (بند «ج» ماده (۳۳))،

– تأمین منابع مالی و تسهیلات ارزی‌تیمت و زمین مورد نیاز ساخت و یا خرید سالیانه حداقل صد و پنجاه هزار واحد مسکن اقشار کم‌درآمد در شهرها (با اولویت شهرهای زیر یکصد هزار نفر جمعیت؛ جزء «۲» بند «ب» ماده (۵۹))،

– حمایت از تأسیس شرکت‌های دانش‌بنیان در داخل کشور با مشارکت شرکت‌های خارجی و اعطای تسهیلات لازم در این زمینه (بند «الف» ماده (۶۵)).

البته یکی دیگر از دلایلی که در برنامه ششم توسعه به بودجه‌های سالیانه اشاره شده، رهایی احکام برنامه از مخالفت با اصل هشتادوپنجم قانون اساسی^۱ است. به عبارت دیگر، از آنجایی که ماهیت برخی احکام (مانند تدوین و اجرای برنامه تأمین مسکن اجتماعی و حمایتی برای تأمین مسکن نیازمندان (جزء «۱» بند «چ» ماده (۸۰)) برای قانونگذار روشن نبود، برای روشن ساختن دقیق‌تر ماهیت این برنامه و نیز تأمین مالی آن به لزوم ذکر آن در بودجه‌های سالیانه پرداخته‌اند. بر این اساس، محاسبات مرکز پژوهش‌های مجلس نشان می‌دهد که از مجموع ۸۷۶ حکم موجود در ۱۲۴ ماده برنامه ششم توسعه، در ۱۲۴ حکم تصریح شده که باید منابع آنها در بودجه‌های سالیانه تأمین شود.^۲

۲-۱. احکام قانون برنامه ششم توسعه که بار مالی دارند، ولی در برنامه به تأمین مالی آن در قوانین بودجه تصریح نشده

همچنین با توجه به اینکه برخی احکام برنامه بر درآمدها یا هزینه‌های دولت مؤثر بوده یا اجرای آنها نیز دارای بار مالی است، اما به صراحت در برنامه به لزوم ذکر آنها در بودجه‌های سنواتی پرداخته نشده است، احکام مذکور نیز مورد شمارش قرار گرفت. از جمله احکامی که بار مالی دارند، اما در برنامه به لزوم توجه به آنها در لوائح بودجه اشاره نشده است می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

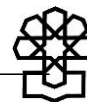
– شناسایی و ایمن‌سازی حداقل ۳۰ درصد روستاهای در معرض خطر (جزء «۸» بند «الف» ماده (۲۷))،

– تشکیل پایگاه برخط بیمه‌شدگان درمان کشور (بند «چ» ماده (۷۰))

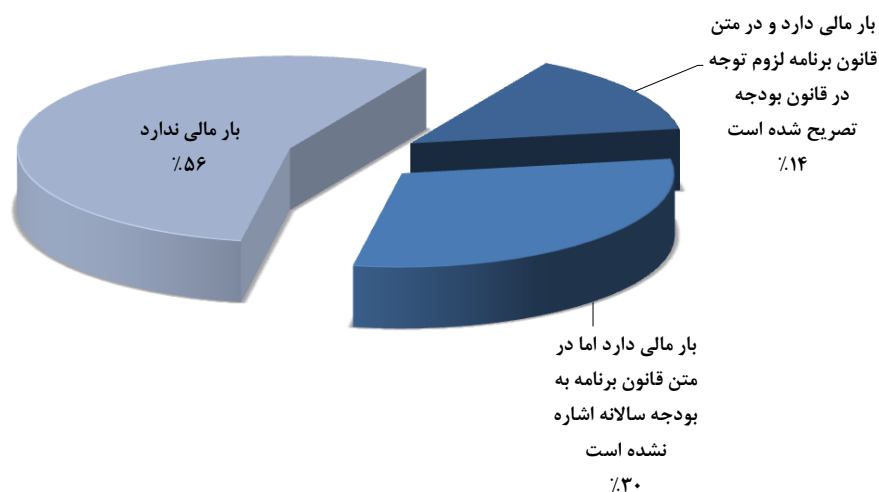
– توسعه و به‌روزرسانی توانمندی توسعه پهباد و تسلیح آنها (جزء «۱-۹» بند «ب» ماده (۱۰۶)) در مورد احکامی نیز که بر درآمدهای دولت مؤثر است می‌توان به «پذیرش هزینه‌های هوشمندسازی مدارس به عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی (ماده (۶۹)) و «تلقی شدن حمل‌ونقل ریلی درون‌شهری و برون‌شهری مانند سرمایه‌گذاری در مناطق کم‌تر توسعه‌یافته» (بند «ب» ماده (۵۲)) اشاره کرد. بر اساس محاسبات صورت‌گرفته احکامی از قانون برنامه ششم توسعه که دارای اثر بر بودجه‌های سالیانه بوده، اما لزوم ذکر آنها در قوانین بودجه سالیانه در آن تصریح نشده ۲۶۶ حکم است. نمودار زیر این مسئله را به خوبی نمایان می‌کند:

۱. اصل هشتادوپنجم قانون اساسی: سمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست. مجلس نمی‌تواند اختیار قانونگذاری را به شخص یا هیئتی واگذار کند، ولی در موارد ضروری می‌تواند اختیار وضع بعضی از قوانین را با رعایت اصل هفتادودوم به کمیسیون‌های داخلی خود تفویض کند، در این صورت این قوانین در مدتی که مجلس تعیین می‌نماید به صورت آزمایشی اجرا می‌شود و تصویب نهایی آنها با مجلس خواهد بود.

۲. بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور: ۶۸. رابطه لایحه با برنامه ششم توسعه، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل: ۱۵۷۲۳.

نمودار ۱. سهم احکام قانون برنامه ششم از حیث بار مالی و ضرورت توجه به آنها در لایحه بودجه

مأخذ: محاسبات تحقیق.

بدین ترتیب، از ۸۷۶ حکم برنامه ششم توسعه در مجموع ۳۹۰ حکم آن (۴۴٪) باید ردپایی در بودجه‌های سالیانه داشته باشد.^۱

۳-۱. بخش مربوط به بودجه در برنامه ششم توسعه

در برنامه ششم توسعه توجه ویژه‌ای به اصلاح بودجه کشور شده و بخش دوم از بخش‌های بیست‌گانه این برنامه به «بودجه و مالیه عمومی» پرداخته شده است. شاید این توجه به خاطر آن باشد که یکی از ابرچالش‌های ۶گانه کشور «بودجه دولت» و مسئله شکنندگی بخش عمومی است. جدول زیر مهم‌ترین مواد مربوط به بودجه دولت در قانون برنامه ششم را نمایان ساخته است.

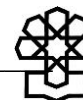
جدول ۱. مهم‌ترین مواد مربوط به بودجه دولت در قانون برنامه ششم

ردیف	بند/ماده	شرح
۱	بند «الف» ماده (۶)	منع برقراری هرگونه تخفیف، ترجیح یا معافیت مالیاتی جدید طی سال‌های برنامه
۲	بند «ب» ماده (۶)	تغییر نحوه تخصیص عوارض وصولی بند «الف» ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش‌افزوده و عوارض آلاینده‌گی
۳	بند «ب» ماده (۷)	نحوه توزیع منابع حاصل از صادرات نفت، میعانات گازی و خالص صادرات گاز و افزایش سهم صندوق توسعه ملی از آن
۴	بند «ت» ماده (۷)	ممنوعیت ایجاد و تحمیل هرگونه بار مالی مازاد بر ارقام مندرج در بودجه سنواتی

ردیف	بند/ماده	شرح
۵	بند «پ» ماده (۷)	تنظیم اعتبارات بیست درصد (۲۰٪) دستگاه‌های اجرایی مندرج در قوانین بودجه سنواتی به صورت بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد
۶	بند «ث» ماده (۷)	برنامه‌ریزی برای استقلال بودجه سازمان‌ها و صندوق‌های بیمه‌گر اجتماعی از بودجه عمومی دولت
۷	بند «ج» ماده (۷)	اختصاص توزیع سی درصد (۳۰٪) از اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای کشور به شورای برنامه‌ریزی استان‌ها
۸	ماده (۸)	ارتقای نظام نظارت از طریق اصلاح سامانه (سیستم) مالی و حسابداری بخش عمومی و گزارشگری مالی بخش عمومی
۹	جزء «۲» بند «پ» ماده (۸)	استقرار نظام نظارت مالی بازطراحی‌شده بر مبنای بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد
۱۰	جزء «۱» بند «ت» ماده (۸)	حفظ شاخص نسبت بدهی دولت و شرکت‌های دولتی به تولید ناخالص داخلی (GDP) در سطح حداکثر چهل درصد (۴۰٪)
۱۱	جزء «۲» بند «ت» ماده (۸)	ساماندهی اصل بدهی‌ها از طریق تمدید و تسویه سود مربوطه از طریق درج در بودجه عمومی و تکمیل برنامه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت

مأخذ: قانون برنامه ششم توسعه.

همان‌طور که اشاره شد، موارد فوق از جمله اصلی‌ترین احکام در بخش «بودجه و مالیه عمومی» از برنامه ششم توسعه در ارتباط با اصلاح نظام بودجه‌ریزی کشور است که باید در لایحه سال ۱۳۹۸ و سال‌های آتی برنامه ششم توسعه مورد توجه قرار گیرد.

البته اصلی‌ترین حکم این بخش از برنامه ششم توسعه در مورد بودجه را می‌توان بند «الف» ماده (۷) دانست که بیان می‌دارد: «لوايح بودجه سالیانه با رعایت این قانون و با اعمال تعدیل متناسب با تحولات و شاخص اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و با رعایت قواعد مالی مندرج در جدول ۴ این قانون تهیه و تقدیم مجلس شورای اسلامی می‌شود». همچنین در جزء «۲» بند «ب» ماده (۷) آمده است: سقف اعتبارات هزینه‌ای بودجه عمومی دولت در سال‌های اجرای قانون برنامه مطابق ارقام جدول شماره (۴) این قانون تعیین می‌شود. جابجایی و افزایش منابع و مصارف این جدول حداکثر تا پانزده درصد (۱۵٪) در قالب لوايح بودجه سنواتی مجاز است. در جدول (۲) شاخص‌ها و اهداف کلی جدول (۴) قانون برنامه ششم توسعه در مورد سال ۱۳۹۸ همراه با ۱۵ درصد افزایش مجاز و نیز جاگذاری ارقام مربوط به لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ و برخی محاسبات نسبت‌ها ارائه شده است.

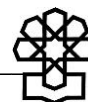
(میلیارد ریال)

جدول ۲. مقایسه جدول ۴ قانون برنامه ششم توسعه با لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

ردیف	عنوان شاخص / هدف کلی	لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور	جدول ۴ قانون برنامه ششم توسعه	جدول ۴ قانون برنامه ششم توسعه با ۱۵ درصد افزایش	تفاوت ارقام لایحه بودجه ۱۳۹۸ از قانون برنامه ششم با ۱۵ درصد افزایش	تفاوت ارقام لایحه بودجه ۱۳۹۸ از قانون برنامه ششم
	منابع	۴,۰۷۷,۱۳۷	۴,۵۷۴,۲۴۳	۵,۲۶۰,۳۷۹	-۴۹۷,۱۰۶	-۱,۱۸۳,۲۴۲
۱	درآمدها	۲,۰۸۶,۷۵۵	۲,۸۷۵,۷۴۸	۳,۳۰۷,۱۱۰	-۷۸۸,۹۹۳	-۱,۲۲۰,۳۵۵
۴۳۱۰۱	درآمدهای مالیاتی	۱,۵۳۵,۷۴۶	۲,۰۴۲,۳۶۸	۲,۳۴۸,۷۲۳	-۵۰۶,۶۲۲	-۸۱۲,۹۷۷
۴۳۱۰۲	سایر درآمدها	۵۵۱,۰۰۹	۸۳۳,۳۸۰	۹۵۸,۳۸۷	-۲۸۲,۳۷۱	-۴۰۷,۳۷۸
۲	واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای	۱,۴۸۰,۳۸۲	۱,۲۱۰,۷۵۱	۱,۳۹۲,۳۶۴	۲۶۹,۶۳۱	۸۸,۰۱۸
۴۳۱۳۲	منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی	۱,۴۲۵,۳۸۲	۱,۱۵۰,۲۵۱	۱,۳۲۲,۷۸۹	۲۷۵,۱۳۱	۱۰۲,۵۹۳
۴۳۱۳۳	فروش اموال منقول و غیرمنقول	۴۵,۰۰۰	۱۵,۵۰۰	۱۷,۸۲۵	۲۹,۵۰۰	۲۷,۱۷۵
۴۳۱۳۴	واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	۱۰,۰۰۰	۴۵,۰۰۰	۵۱,۷۵۰	-۳۵,۰۰۰	-۴۱,۷۵۰
۳	واگذاری دارایی‌های مالی	۵۱۰,۰۰۰	۴۸۷,۷۴۴	۵۶۰,۹۰۶	۲۲,۲۵۶	-۵۰,۹۰۶
۴۳۱۶۰	فروش اوراق مشارکت و اوراق مالی اسلامی	۴۴۰,۰۰۰	۴۴۰,۰۰۰	۵۰۶,۰۰۰	۰	-۶۶,۰۰۰
۴۳۱۶۱	فروش سهام شرکت‌های دولتی	۳۶,۰۰۰	۲۶,۵۰۰	۳۰,۴۷۵	۹,۵۰۰	۵,۵۲۵

ردیف	عنوان شاخص / هدف کلی	لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور	جدول ۴ قانون برنامه ششم توسعه	جدول ۴ قانون برنامه ششم توسعه با ۱۵ درصد افزایش	تفاوت ارقام لایحه بودجه ۱۳۹۸ از قانون برنامه ششم با ۱۵ درصد افزایش	تفاوت ارقام لایحه بودجه ۱۳۹۸ از قانون برنامه ششم
۴۳۱۶۲	سایر دارایی‌های مالی	۳۴,۰۰۰	۲۱,۲۴۴	۲۴,۴۳۱	۹,۵۶۹	۱۲,۷۵۶
	مصارف	۴,۰۷۷,۱۳۷	۴,۵۷۴,۲۴۳	۵,۲۶۰,۳۷۹	-۱,۱۸۳,۲۴۲	-۴۹۷,۱۰۶
۱	اعتبارات هزینه‌ای	۳,۲۰۶,۹۰۹	۳,۳۴۰,۸۱۹	۳,۸۴۱,۹۴۲	-۶۳۵,۰۳۳	-۱۳۳,۹۱۰
۲	اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	۶۲۰,۱۹۸	۹۳۷,۱۰۱	۱,۰۷۷,۶۶۶	-۴۵۷,۴۶۸	-۳۱۶,۹۰۳
۳	اعتبارات تملک دارایی‌های مالی	۲۵۰,۰۲۹	۲۹۶,۳۲۳	۳۴۰,۷۷۱	-۹۰,۷۴۲	-۴۶,۲۹۴
	تراز عملیاتی	-۱,۱۲۰,۱۵۴	-۴۶۵,۰۷۱	-۵۳۴,۸۳۲	-۵۸۵,۳۲۲	-۶۵۵,۰۸۳
	تراز دارایی‌های سرمایه‌ای	۸۶۰,۱۸۴	۲۷۳,۶۵۰	۳۱۴,۶۹۸	۵۴۵,۴۸۶	۵۸۶,۵۳۴
	تراز دارایی‌های مالی	۲۵۹,۹۷۱	۱۹۱,۴۲۱	۲۲۰,۱۳۴	۳۹,۸۳۷	۶۸,۵۵۰
	تراز کلی
	تراز غیرنفتی	-۱,۴۲۵,۳۸۲	-۱,۱۵۰,۲۵۱	-۱,۳۲۲,۷۸۹	-۱۰۲,۵۹۳	-۲۷۵,۱۳۱
	نسبت درآمد به هزینه (درصد)	۶۵/۱	۸۶/۱			
	نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی (درصد)	۷/۷	۸/۷			
	نسبت تراز غیرنفتی به تولید ناخالص داخلی (درصد)	۷/۱	۴/۹			
	نسبت منابع نفتی به کل منابع (درصد)	۳۵/۰	۲۵/۱			
	نسبت درآمدهای مالیاتی به کل منابع (درصد)	۳۷/۷	۴۴/۶			
	نسبت اعتبارات هزینه‌ای به تولید ناخالص داخلی (درصد)	۱۶/۰	۱۴/۲			
	نسبت اعتبارات هزینه‌ای به کل مصارف (درصد)	۷۸/۷	۷۳/۰			
	نسبت اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به کل مصارف (درصد)	۳۶/۳	۲۰/۵			
	نسبت اعتبارات تملک دارایی‌های مالی به کل مصارف (درصد)	۶/۱	۶/۵			

مأخذ: قانون برنامه ششم توسعه و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور.

همان‌طور که مشاهده می‌شود، لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ سقف تعیین‌شده در جدول ۴ قانون برنامه ششم توسعه را در منابع و مصارف بودجه رعایت کرده؛ اما در مورد بخش دوم و سوم منابع که همان «واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای» و «واگذاری دارایی‌های مالی» است، سقف مورد نظر رعایت نشده است. البته در ارتباط با «واگذاری دارایی‌های مالی» در صورتی که امکان تعدیل ۱۵ درصدی جزء «۲» ماده (۷) قانون برنامه ششم در نظر گرفته شود، سقف جدول ۴ قانون برنامه ششم رعایت شده است.

همچنین شایان ذکر است فارغ از مشکلات صادرات نفت در زمان تحریم، برای رعایت قانون برنامه ششم توسعه و نیز نسبت منابع نفتی از کل منابع بودجه که در قانون برنامه ششم توسعه برای سال ۱۳۹۸ معادل ۲۵/۱ درصد در نظر گرفته شده است؛ باید میزان منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی در لایحه بودجه کاهش یابد، زیرا این نسبت در بودجه سال ۱۳۹۸ حدود ۳۵ درصد در نظر گرفته شده است. بنابراین در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ مبلغ در نظر گرفته شده با لحاظ ۱۵ درصد بالاتر از سقف جدول ۴ قانون برنامه ششم توسعه، حداکثر می‌تواند مبلغ ۱,۳۲۲,۷۸۹ میلیارد ریال باشد.

با توجه به جدول فوق، ضروری است در انطباق با قانون برنامه در جدول ۴ لایحه بودجه ارقام فروش سهام شرکت‌های دولتی و سایر دارایی‌های مالی با سقف تعیین شده در برنامه هماهنگ و تعدیلات لازم در سایر اجزای لایحه صورت گیرد.

علاوه بر موارد فوق، در جدول ۴ قانون برنامه سقف «فروش اموال منقول و غیرمنقول» دولت معادل ۱۵,۵۰۰ میلیارد ریال در نظر گرفته شده، حال آنکه در لایحه بودجه رقم کل «منابع حاصل از فروش واگذاری‌های اموال منقول و غیرمنقول» معادل ۴۵,۰۰۰ میلیارد ریال یعنی حدود سه برابر سقف مورد نظر قانون برنامه ششم توسعه ذکر شده است.

همچنین به موجب جزء «۱» بند «ب» ماده (۷) قانون برنامه ششم توسعه سهم صندوق توسعه ملی از منابع حاصل از صادرات نفت، میعانات گازی و خالص صادرات گاز در سال اول اجرای قانون برنامه سی درصد (۳۰٪) تعیین می‌شود و سالیانه حداقل دو واحد درصد به این سهم اضافه می‌شود. بنابراین انتظار می‌رود سهم صندوق در سال ۱۳۹۸ که سال سوم اجرای قانون برنامه ششم توسعه خواهد بود، معادل ۳۴ درصد در نظر گرفته شود. این در حالی است که این سهم در بند «الف» تبصره «۱» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ معادل ۲۰ درصد در نظر گرفته شده است. بنابراین این بند از بودجه نیز با برنامه ششم توسعه در تعارض بوده و در صورتی که بخواهد تصویب شود، نیاز به رأی دوسوم نمایندگان محترم مجلس دارد. قابل ذکر است این سهم صندوق غیر از برداشتی است که در لایحه از ورودی منابع این صندوق برداشته می‌شود (بند «الف» تبصره «۲۱» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸).

۲. مواد مرتبط با برنامه ششم توسعه در ماده واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

در ماده واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ در چند مورد به برنامه ششم توسعه اشاره شده و در مواردی نیز احکام برنامه ششم بدون ذکر نام مورد توجه قرار گرفته است. در ادامه مواد مربوطه به تفکیک دو گروه مذکور ارائه شده است.

۲-۱. احکام مطرح برنامه ششم توسعه در ماده واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

در این قسمت مواد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ که در آن به احکام برنامه ششم توسعه اشاره شده، تبیین شده است.

– بند «الف» تبصره «۳» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

در این بند سقف تسهیلات خارجی تعیین شده و اولویت این تسهیلات را موارد مذکور در حکم مربوطه در قانون برنامه ششم توسعه دانسته که شامل طرح‌های بخش دولتی دارای توجیه فنی، اقتصادی و زیست‌محیطی با هدف جذب دانش و نوآوری از کشورهای صاحب فناوری و توسعه بازارهای صادراتی (کالایی و کشوری) خدمات فنی و مهندسی و کالاهای ایرانی، اعزام نیروی کار، جذب اساتید و متخصصان برای آموزش و انتقال فن و فناوری (تکنولوژی) برای نیروهای ایرانی می‌باشد؛ (بند «پ» ماده (۴) قانون برنامه ششم توسعه).

– بند «ن» تبصره «۵» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

در این بند سقف استفاده دولت از اوراق مالی اسلامی را مطابق جدول ۴ قانون برنامه ششم توسعه دانسته که در سال ۱۳۹۸ معادل ۴۴۰,۰۰۰ میلیارد ریال است؛ هر چند با احتساب تعدیل ۱۵ درصدی مجاز در جزء «۲» بند «ب» ماده (۷) قانون برنامه ششم، می‌توانست حداکثر تا ۵۰۶,۰۰۰ میلیارد ریال نیز برسد (جدول ۴ و جزء «۲» بند «ب» ماده (۷) قانون برنامه ششم توسعه).

– بند «ح» تبصره «۶» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

بر اساس قانون برنامه ششم توسعه توزیع عوارض وصولی بند «الف» ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده، به نسبت هفتاد درصد (۷۰٪) شهرها و سی درصد (۳۰٪) روستاها و مناطق عشایری و بر اساس شاخص جمعیت به حساب شهرداری‌ها و دهیاری‌ها واریز می‌گردد که این بند تبصره نیز به آن ارجاع داده است (جزء «۱» بند «ب» ماده (۶) قانون برنامه ششم توسعه).

– بند «ی» تبصره «۶» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

در لایحه قانون بودجه ۱۳۹۸ سازمان امور مالیاتی کشور موظف شده است از فروش کالاهایی که مصرف آنها به تولید پسماند مخرب محیط زیست منجر می‌شود عوارض دریافت کند و منبع را در راستای تحقق اهداف مندرج در قانون برنامه ششم توسعه دولت در ارتباط با مدیریت پسماند اختصاص دهد. در برنامه

ششم توسعه دولت موظف به نظارت بر اجرای طرح‌های جامع مدیریت پسماند به ویژه در سواحل دریاها، رودخانه‌ها، جنگل‌ها و دشت‌های حاشیه تالاب‌ها و فراهم کردن منابع ارزی و ریالی لازم جهت تبدیل پسماند به کود یا انرژی برای شهرهای مختلف در طول اجرای قانون برنامه با همکاری بخش خصوصی و شهرداری‌ها شده است (بند «ث» و بند «ص» ماده (۳۸) قانون برنامه ششم توسعه).

– بند «الف» تبصره «۸» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

این بند از بودجه در راستای تأمین مالی هدف مقرر شده در برنامه ششم است که در آن دولت مکلف به توسعه روش‌های آبیاری نوین، اجرای عملیات آب و خاک (سازه‌ای و غیرسازه‌ای)، توسعه آب‌بندها و سامانه (سیستم)‌های سطوح آبخیز حداقل به میزان ششصد هزار هکتار در سال شده است (بند «ب» ماده (۳۵) قانون برنامه ششم توسعه).

– بند «الف» تبصره «۹» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

در برنامه ششم توسعه دولت مکلف شده است بخشی از اعتبارات عمرانی خود را در قالب بودجه سنواتی به تأمین خوابگاه‌های مناسب برای دانشجویان متأهل اختصاص دهد، البته در این بند لایحه بودجه به جای اعتبارات عمرانی به اخذ تسهیلات بانکی اشاره شده است (بند «پ» ماده (۱۰۳) قانون برنامه ششم توسعه).

– جزء «۲» بند «ه» تبصره «۹» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

حکم برنامه در مورد اعطای مجوز به دولت جهت حمایت مالی از پژوهش‌های تقاضامحور مشترک با دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و ... است مشروط به اینکه حداقل پنجاه و یک درصد (۵۱٪) از هزینه‌های آن را کارفرما و یا بهره‌بردار تأمین و تعهد کرده باشد. در این بند لایحه بودجه ده درصد بودجه اعتبارات برنامه «پژوهش‌های کاربردی» دستگاه‌های اجرایی را به این پژوهش‌های تقاضامحور با دانشگاه‌ها اختصاص داده است (بند «ج» ماده (۶۴) قانون برنامه ششم توسعه).

– بند «ز» تبصره «۹» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

حکم برنامه اختصاص یک درصد (۱٪) از اعتبارات تخصیص یافته هزینه‌ای به استثنای فصول ۱ و ۶ دستگاه‌های اجرایی به امور پژوهشی و توسعه فناوری است و در این بند لایحه بودجه به شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان اجازه داده تا تخصیص این حکم را در استان مربوطه برعهده بگیرند (بند «ب» ماده (۶۴) قانون برنامه ششم توسعه).

– بند «ج» تبصره «۱۱» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

این بند بودجه مطابق حکم برنامه ششم و مربوط به اختصاص کمک‌هزینه مسکن کارکنان نیروهای مسلح (نظامی و انتظامی) ساکن در خانه‌های سازمانی به تأمین هزینه‌های تعمیر و نگهداری خانه‌های سازمانی است (ماده (۱۱۰) قانون برنامه ششم توسعه).

– جزء «۱» بند «و» تبصره «۱۲» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

اجازه به دولت جهت اقدامات مورد نیاز برای مدیریت و استفاده از دارایی‌ها و اموال دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری به منظور پشتوانه انتشار صکوک اسلامی و انتشار این اوراق است که مطابق حکم مربوطه در برنامه است (بند «پ» ماده (۱۰) قانون برنامه ششم توسعه).

– بند «ج» تبصره «۱۳» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

تخصیص ۱۰ هزار میلیارد ریال به عنوان سهم دولت برای تقویت صندوق بیمه محصولات کشاورزی است که در راستای حکم برنامه‌ای مربوطه مبنی بر ایجاد ردیف مستقل پرداخت خسارت به بیمه‌گذاران محصولات کشاورزی و صندوق بیمه کشاورزی در لوایح بودجه سالیانه و پیش‌بینی اعتبار به صورت صددرصد (۱۰۰٪) تخصیص یافته در طول اجرای قانون برنامه است (جزء «۱» بند «ب» ماده (۳۲) قانون برنامه ششم توسعه).

– بند «الف» تبصره «۱۴» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

این بند ارائه تمامی منابع و مصارف اجرای هدفمندی یارانه‌هاست که مطابق حکم قانون برنامه می‌باشد که دولت را مکلف کرده دریافت‌ها و پرداخت‌های مرتبط با قانون هدفمند کردن یارانه‌ها را در جدول جداگانه‌ای همراه با بودجه‌های سنواتی به مجلس شورای اسلامی تقدیم کند (بند «ب» ماده (۳۹) قانون برنامه ششم توسعه).

– بند «ب» تبصره «۱۶» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

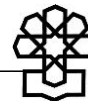
موضوع این بند اختصاص ۲۰ هزار میلیارد ریال تسهیلات قرض‌الحسنه از سوی بانک مرکزی و از طریق بانک‌های عامل جهت توانمندسازی افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی به ترتیب هفتاد درصد (۷۰٪) و سی درصد (۳۰٪) است که در راستای حکم برنامه‌ای است، با این تفاوت که طبق قانون برنامه دولت مکلف به ارائه تسهیلات قرض‌الحسنه است نه بانک مرکزی (بند «ب» ماده (۸۳) قانون برنامه ششم توسعه).

– بند «ج» تبصره «۱۷» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

لزوم ارسال برخط اطلاعات بیمه‌شدگان و به‌روزآوری پایگاه اطلاعات برخط بیمه‌شدگان درمان کشور توسط سازمان‌های بیمه‌گر حکم این بند بودجه است در راستای حکم قانون برنامه مبنی بر تشکیل سازمان بهزیستی که البته باید در سال اول اجرای قانون برنامه انجام می‌شد (بند «ج» ماده (۷۰) قانون برنامه ششم توسعه).

– جزء «۲» بند «الف» تبصره «۱۸» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

در قانون برنامه ششم توسعه منابعی برای ازدواج و اشتغال جوانان در نظر گرفته شده که در این بند بودجه نیمی از آن برای اشتغال تعیین شده است (تبصره «۴» ماده (۹۴) قانون برنامه ششم توسعه).

– جزء «۵» بند «الف» تبصره «۱۸» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

بر اساس قانون برنامه ششم توسعه بخشی از عوارض وصولی بند «الف» ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده بر اساس شاخص جمعیت به حساب شهرداری‌ها و دهیاری‌ها واریز می‌گردد. مقرر بود سهم روستاهای فاقد دهیاری و مناطق عشایری به حساب فرمانداری‌های شهرستان مربوط واریز گردد تا با مشارکت بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در همان روستاها و مناطق عشایری هزینه شود؛ در این بند بودجه اجازه داده تا ۱۰ درصد از منابع این حکم در مورد روستاهای مذکور صرف پروژه‌های اشتغال‌زایی روستایی مصوب شورای توسعه و برنامه‌ریزی استان شود (جزء «۱» بند «ب» ماده (۶) قانون برنامه ششم توسعه).

– بند «ج» تبصره «۱۸» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

هوشمندسازی مدارس به صورت رایگان برای کلیه دانش‌آموزان شهرهای زیر بیست هزار نفر و روستاها و حاشیه شهرهای بزرگ از وظایف وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در برنامه ششم توسعه است که در این بند بودجه به این وزارتخانه اجازه داده شده تا این کار را از طریق مشارکت سازمان توسعه‌ای و شرکت‌های تابعه خود با بخش خصوصی انجام دهد (ماده (۶۹) برنامه ششم توسعه).

– بند «د» تبصره «۱۸» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

این بند را می‌توان در راستای حکم برنامه دانست که بر استفاده از ظرفیت‌های سازمان‌های توسعه‌ای مانند سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) و سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) تأکید می‌کند، البته در برنامه حمایت، توسعه و ارتقای جایگاه بخش معدن و صنایع معدنی در اقتصاد ملی جزء اهداف آن است که در این بند بودجه ذکر نشده است (بند «ب» ماده (۴۳) قانون برنامه ششم توسعه).

– بند «ج» تبصره «۲۰» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

تنظیم سالیانه اعتبارات بیست درصد (۲۰٪) دستگاه‌های اجرایی مندرج در قوانین بودجه سنواتی به صورت بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد از احکام برنامه ششم توسعه است که در این بند لایحه بودجه الزاماتی برای آن بیان شده است (بند «پ» ماده (۷) قانون برنامه ششم توسعه).

– بند «د» تبصره «۲۰» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

قانون برنامه خرید خدمات از بخش خصوصی و تعاونی را برای دستگاه‌های اجرایی عهده‌دار وظایف اجتماعی، فرهنگی و خدماتی (از قبیل واحدهای بهداشتی و درمانی، مراکز بهزیستی و توانبخشی، مراکز آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی و مراکز ارائه‌دهنده خدمات و نهادهای کشاورزی و دامپروری) مجاز دانسته و این بند بودجه نه تنها حکم به تجویز بلکه برای تأمین حداقل ده (۱۰) درصد از خدمات این دستگاه‌ها حکم به تکلیف داده است (بند «الف» ماده (۲۵) قانون برنامه ششم توسعه).

– بند «الف» تبصره «۲۱» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

در قانون برنامه، دولت مکلف به برنامه‌ریزی برای استقلال بودجه سازمان‌ها و صندوق‌های بیمه‌گر اجتماعی از بودجه عمومی دولت شده است. در این راستا در این بند لایحه بودجه به دولت اجازه داده شده برای کمک به این نهادها در ایفای تعهداتشان از ورودی منابع صندوق توسعه ملی استفاده کند. (بند «ث» ماده (۷) قانون برنامه ششم توسعه).

۲-۲. احکام غیرمصرح برنامه ششم توسعه در ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

علاوه بر احکامی از برنامه ششم توسعه که در ماده‌واحد لایحه به صراحت از آنها نام برده شده، احکام دیگری وجود دارند که مبتنی یا در راستا یا تغییردهنده احکام برنامه ششم توسعه هستند، اما نام یا شماره ماده برنامه ششم توسعه در مورد آنها تصریح نشده است. در ذیل به چند مورد از این موارد اشاره شده است:

– جزء «۲» بند «الف» تبصره «۲» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

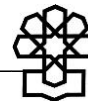
ساماندهی بدهی‌های دولت از طریق حفظ شاخص نسبت بدهی دولت و شرکت‌های دولتی به تولید ناخالص داخلی (GDP) در سطح حداکثر چهل درصد (۴۰٪)، تأدیه بدهی دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی و تعاونی از طریق بازارهای کوتاه‌مدت و تأدیه بدهی دولت به نظام بانکی و نهادهای عمومی و غیردولتی از طریق ابزارهای بدهی میان‌مدت و بلندمدت از احکام مرتبط با مسئله بدهی‌های عمومی در قانون برنامه ششم توسعه است که در این بند بودجه پرداخت بدهی دولت به بخش‌های خصوصی و تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی از محل واگذاری اموال و دارایی‌های متعلق به دولت و مؤسسات و شرکت‌های دولتی مورد توجه قرار گرفته است (بند «ت» ماده (۸) قانون برنامه ششم توسعه).

– بند «د» تبصره «۳» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

حکم قانون برنامه ششم آن است که سهام دولت در شرکت‌های بیمه به استثنای بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران و شرکت سهامی بیمه ایران در دو سال اول اجرای قانون برنامه از طریق عرضه سهام در بازار سرمایه و سازمان خصوصی‌سازی به بخش غیردولتی واگذار شود و حکم این بند از بودجه نیز فروش سهام باقی‌مانده دولت در بیمه البرز تا سقف ۷۵۶ میلیارد ریال است (بند «الف» ماده (۲۱) قانون برنامه ششم توسعه).

– بند «ب» تبصره «۸» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

در این بند به دولت اجازه داده می‌شود برای عملیات آماده‌سازی، محوطه‌سازی، تأمین خدمات روبنایی و زیربنایی و تکمیل واحدهای مسکن مهر، طرح‌های بازآفرینی شهری و احیای بافت‌های فرسوده و همچنین احداث واحدهای مسکن اجتماعی و حمایتی، اقداماتی انجام دهد. هر چند بیش‌تر این اقدامات در مورد مسکن مهر بوده و غیر از صدر ماده نامی از مسکن اجتماعی نمی‌برد، اما در قانون برنامه هم در مورد تأمین

باقی مانده تعهدات بانک مسکن در مورد مسکن مهر حکم کرده و هم دولت را مکلف کرده تا به منظور تأمین نیاز اقشار آسیب پذیر و گروه های هدف سازمان های حمایتی به مسکن و رفع فقر سکونتی حداکثر تا پایان سال اول اجرای قانون برنامه در چارچوب بودجه سنواتی به اجرای برنامه تأمین مسکن اجتماعی و حمایتی اقدام نماید (جزء «۱» بند «چ» ماده (۸۰) و بند «پ» ماده (۵۹) قانون برنامه ششم توسعه).

– جزء «۱» بند «الف» تبصره «۱۴» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

در قانون برنامه ششم توسعه دولت موظف شده در طول اجرای قانون برنامه علاوه بر پرداخت یارانه فعلی، هرسال حداقل مستمری خانوارهای مددجویان تحت حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی را متناسب با سطح محرومیت بر مبنای متوسط بیست درصد (۲۰٪) حداقل دستمزد مصوب شورای عالی کار، در چارچوب بودجه سنواتی با حذف خانوارهای پردرآمد پرداخت نماید. پرداختی به این افراد صورت گرفته، اما دولت برای تأمین منابع آن به حذف خانوارهای پر درآمد پرداخت حال در این تبصره بودجه در عین حال که استانداران را مکلف به حذف یارانه نقدی سه دهک بالای درآمدی کرده، اما بر خلاف حکم برنامه منابع حاصل از آن را برای حذف تدریجی فقر مطلق و همچنین تکمیل پروژه های نیمه تمام اولویت دار استانی همان استان در اختیار شورای برنامه ریزی و توسعه استان قرار می دهد (ماده (۷۹) قانون برنامه ششم توسعه).

– جزء «۴» تبصره «۱۹» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

در این تبصره دولت مجاز به خرید خدمات آموزشی از مؤسسان مدارس غیردولتی و ایجاد مدارس از طریق ظرفیت این تبصره شده است. هرچند می توان این بند را در راستای حکم برنامه در مورد خرید خدمات از بخش خصوصی و تعاونی (به جای تولید خدمات) قلمداد کرد، اما در همان حکم برنامه آمده است «در اجرای این بند واگذاری مدارس دولتی ممنوع است» (بند «الف» ماده (۲۵) قانون برنامه ششم توسعه).

– جزء «۳» بند «ز» تبصره «۲۱» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸

در این بند دولت مجاز شده است تا نسبت به شناسایی، حذف و یا ادغام نهادها، سازمان ها و فعالیت های موازی در دستگاه های اجرایی اقدام کنند که به صورت مستقیم و یا غیرمستقیم از بودجه عمومی استفاده می کنند. این بند را می توان در راستای حکم برنامه ششم توسعه قلمداد کرد که دولت را موظف به کاهش حجم، اندازه و ساختار مجموع دستگاه های اجرایی، حداقل به میزان پانزده درصد (۱۵٪) نسبت به وضع موجود از طریق واگذاری واحدهای عملیاتی، خرید خدمات و مشارکت با بخش غیردولتی با اولویت تعاونی ها، حذف واحدهای غیرضرور کرده است (بند «الف» ماده (۲۸)).

۳. احکام مغفول برنامه ششم توسعه در ماده واحد بودجه سال ۱۳۹۸

اگرچه بررسی کامل ارتباط میان احکام برنامه ششم توسعه و لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ در ظرف زمانی محدود «فرصت بررسی لایحه بودجه توسط مجلس شورای اسلامی» کار دشواری است، اما در این گزارش به برخی از احکام برنامه ششم توسعه که به نظر می‌رسد که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ مورد توجه قرار نگرفته، اشاره شده است.

– ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه

در این ماده قانون برنامه، دولت برای ایجاد شفافیت و کاهش احتمال پرداخت حقوق‌های نجومی این ماده را تصویب کرده که طی آن «دولت مکلف شده است طی سال اول اجرای قانون برنامه نسبت به راه‌اندازی سامانه ثبت حقوق و مزایا اقدام کند و امکان جمع‌کلیه پرداخت‌ها به مقامات، رؤسا، مدیران کلیه دستگاه‌های اجرایی شامل قوای سه‌گانه جمهوری اسلامی ایران را فراهم نماید، به نحوی که میزان ناخالص پرداختی به هریک از افراد فوق مشخص شود و امکان دسترسی برای نهادهای نظارتی و عموم مردم فراهم شود». در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ ردی از اختصاص بودجه‌ای برای اجرای این حکم مشاهده نشد.

– جزء «۲» ماده (۶۳) قانون برنامه ششم توسعه

در این بند دولت مکلف شده در قالب بودجه‌های سنواتی نسبت به تهیه نظام رتبه‌بندی معلمان و استقرار نظام پرداخت‌ها بر اساس سند تحول و نقشه جامع علمی کشور با تصویب مجلس شورای اسلامی اقدام کند. این در حالی است که اعتبارات این بخش در سرجمع اعتبارات آموزش و پرورش لحاظ نشده است.^۱

– بند «ث» ماده (۶۳) قانون برنامه ششم توسعه

در برنامه ششم توسعه دولت مکلف است به منظور افزایش ایمنی و مقاوم‌سازی مدارس و فضاهای پرورشی و ورزشی وزارت آموزش و پرورش معادل ریالی مبلغ سه میلیارد (۳,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار در طول اجرای قانون برنامه از محل حساب ذخیره ارزی پس از کسر سهم صندوق توسعه ملی با اولویت طرح‌های (پروژه‌های) نیمه‌تمام آموزشی، پرورشی و تربیت‌بدنی آموزش و پرورش اختصاص دهد که این مهم نیز در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ مشاهده نمی‌شود.^۲

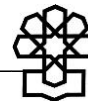
– جزء «۲» بند «الف» ماده (۲۷) قانون برنامه ششم توسعه

این بند دولت را مکلف به اختصاص بودجه کافی به نواحی روستایی و عشایری کرده است. اگرچه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ در راستای این بند مجموع اعتبارات دارایی‌های سرمایه‌ای روستایی و عشایری را به تفکیک جداول ۷، ۹ و ۱۰ و طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مندرج در پیوست ۱ لایحه قید کرده است. ولی جداول مذکور، مقصود بند مربوطه در برنامه ششم توسعه را محقق نکرده است.^۳

۱. بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور: ۲۱. بخش آموزش و پرورش، شماره مسلسل: ۱۶۲۵۶.

۲. همان.

۳. بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور: ۲۳. بخش مدیریت و توسعه روستایی و عشایری، شماره مسلسل: ۱۶۲۵۵.

– بند «الف» و بند «ج» ماده (۳۱) قانون برنامه ششم توسعه

بندهای مربوطه در قانون برنامه ششم توسعه موضوعات مهمی نظیر توسعه کشاورزی حفاظتی، توسعه کشت نشایی، به‌نژادی و به‌زراعی و توسعه کشت محصولات سالم و محصولات زیستی (ارگانیک) را شامل می‌شوند، اما در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ اعتبار شفاف و مستقلی برای آنها ارائه نشده است.^۱

۴. مروری بر گزارش نظارتی دولت در مورد رابطه برنامه و بودجه

بر اساس بند «الف» ماده (۱۲۱) قانون برنامه ششم توسعه دولت مکلف شده است گزارش نظارتی سالیانه قانون برنامه ششم توسعه شامل چگونگی تحقق اهداف کمی مندرج در جداول این قانون، احکام برنامه‌های بخشی و فرابخشی را به همراه لوایح بودجه سنواتی به مجلس شورای اسلامی ارائه نماید. در این ارتباط بر خلاف سال گذشته، رئیس‌جمهور محترم عملکرد سال اول برنامه ششم توسعه را در سه مجلد (بالغ بر ۱۸۳۰ صفحه) تقدیم مجلس شورای اسلامی کرده است.

اگرچه مستندات مذکور از منظر گزارش عملکرد برنامه با استانداردهای مورد انتظار فاصله داشته و بخش قابل توجهی از آنها به ارائه وضع موجود و اطلاعات غیرضرور پرداخته، اما پابندی دولت به ماده (۱۲۱) قانون برنامه قابل تقدیر است. در ادامه عملکرد برخی از مهم‌ترین احکام برنامه ششم توسعه در سال اول ارائه شده است.

– بند «ز» ماده (۴) قانون برنامه ششم توسعه

در بند «ز» ماده (۴) قانون برنامه ششم توسعه، دولت مکلف به تدوین و تصویب سند ملی کار شایسته شده است، به طوری که نرخ بیکاری به میزان حداقل هشت‌دهم درصد (۸/۰٪) سالیانه کاهش یابد. در راستای تحقق هدف این ماده بیان شده است، تدوین سند با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط از جمله مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، بانک مرکزی و فعالان بخش خصوصی و تعاونی با صرف ۱۴ هزار نفر ساعت کار کارشناسی و ۱۵۰۰ نفر روز کار مطالعاتی انجام و به تصویب هیئت وزیران رسیده است.^۲ حال آنکه بر اساس مستندات ارائه شده از سوی وزارتخانه مربوطه، سند مذکور هنوز به تصویب هیئت وزیران نرسیده است.^۳

– بند «الف» ماده (۷) قانون برنامه ششم توسعه

در بند «الف» ماده (۷) قانون برنامه ششم توسعه دولت مکلف به رعایت قواعد مالی مندرج در جدول ۴ این قانون در بودجه‌های سنواتی شده است. در گزارش عملکرد سال اول برنامه که توسط دولت ارائه شده، ادعا شده است که بودجه سالیانه بر اساس قانون برنامه ششم با برش‌های سالیانه و منطبق بر اهداف کمی و بر اساس شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی تهیه و در اختیار مجلس قرار گرفته است. این

۱. بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور: ۲۷. بخش کشاورزی، شماره مسلسل: ۱۶۲۵۲.
۲. گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۶، جلد اول: حوزه فرابخشی.
۳. بر اساس نامه دکتر عیسی منصور، معاون توسعه و کارآفرینی و اشتغال وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی، با شماره ۱۸۸۳۱۰، مورخ ۱۳۹۷/۰۹/۲۶.

در حالی است که بررسی لایحه بودجه سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ حکایت از عدم پایبندی دولت به سقف‌های تعیین شده در جدول ۴ قانون برنامه ششم را دارد.

– بند «الف» ماده (۲۲) قانون برنامه ششم توسعه

در بند «الف» ماده (۲۲) قانون برنامه ششم توسعه دولت مکلف شده است با اقدام قانونی در جهت اصلاح قوانین، مقررات و رویه‌ها، محیط کسب‌وکار را به گونه‌ای امن، سالم، سهل و شفاف سازد تا در پایان سال چهارم اجرای قانون برنامه، رتبه ایران در دو شاخص رقابت‌پذیری بین‌المللی و شاخص‌های بین‌المللی حقوق مالکیت در میان کشورهای منطقه سند چشم‌انداز به رتبه سوم ارتقا یابد و هر سال بیست درصد (۲۰٪) از این هدف محقق شود. در شاخص کسب‌وکار هر سال ده رتبه ارتقا یافته و به کم‌تر از هفتاد در پایان اجرای قانون برنامه برسد. وزیر امور اقتصادی و دارایی مکلف است در پایان شهریور و اسفندماه هر سال، گزارش میزان تحقق حکم این بند را همراه مستندات به مجلس شورای اسلامی ارائه نماید.

در گزارش عملکرد دولت، اقدامات مختلفی از قبیل تدوین الزامات ارتقای مستمر شاخص‌ها، بررسی تجربیات سایر کشورها، شرکت در کمیسیون‌ها و جلسات تخصصی، ایجاد بستر صدور گواهی الکترونیکی (امضای دیجیتال) و غیره اشاره کرده است. اگرچه در میان اقدامات انجام شده ترجمه پاسخ بانک جهانی در خصوص اقدامات ارسال شده و ترجمه پرسشنامه سال ۲۰۱۸-۲۰۱۷ شاخص‌های رقابت‌پذیری جهانی نیز به عنوان عملکرد معرفی شده است که به نظر می‌رسد بیش‌تر وظایف روزمره سازمان محسوب می‌شود تا عملکرد در راستای تحقق حکم برنامه.^۱

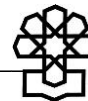
به هر حال اگرچه تمام اقدامات انجام شده از کم‌اهمیت‌ترین تا اساسی‌ترین اقدامات فهرست شده‌اند، اما در نهایت مطلبی در ارتباط با اثربخش بودن تمهیدات اندیشیده شده و بهبود رتبه کشور از منظر دو شاخص رقابت‌پذیری بین‌المللی و شاخص‌های بین‌المللی حقوق مالکیت ارائه نشده است. ضمناً گزارش میزان تحقق حکم این بند که دولت موظف بود در پایان شهریور و اسفند هر سال به مجلس ارائه دهد نیز اشاره‌ای نشده است.

– بند «الف-۱» ماده (۲۶) قانون برنامه ششم توسعه

در بند «الف-۱» ماده (۲۶) قانون برنامه ششم توسعه، دولت موظف شده است در طول سال اول اجرای قانون برنامه سند آمایش سرزمین ملی و استانی را تهیه کند و پس از تصویب شورای عالی آمایش سرزمین از سال دوم اجرای قانون برنامه به اجرا در آورد. در گزارش عملکرد دولت در ارتباط با این بند عنوان شده است تدوین و تصویب ساختار اجرایی سند ملی آمایش در شورای سیاستگذاری مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگاری انجام شده و تدوین شرح خدمات سند ملی آمایش سرزمین به سرانجام رسیده است. همچنین مبانی نظری و مدل مفهومی و فرایندی انجام سند مشخص شده است. از سوی دیگر مطالعات آمایش سرزمین ۲۰ استان نهایی شده و آمایش ۱۱ استان تا پایان سال تکمیل خواهد شد.^۲

۱. همان.

۲. همان.

اگرچه موارد ذکر شده در گزارش عملکرد دولت در جلسات مختلف از سوی کارشناسان سازمان برنامه و بودجه نیز مطرح شده است، اما بررسی‌های انجام شده حکایت از آن دارد که به‌رغم حکم قانونی قانون برنامه ششم توسعه تاکنون اقدام مؤثری در راستای تدوین سند ملی آمایش سرزمین انجام نگرفته و اگرچه در جلسات مربوطه سازمان، برون‌سپاری طرح آمایش ملی را اعلام کرده، اما همچنان این مهم تحقق نیافته است. در زمینه تهیه اسناد آمایش استانی نیز گرچه برخی اسناد تدوین شده یا در حال تدوین است، اما بررسی محتوایی طرح‌های مذکور حکایت از کیفیت پایین و کم‌دست‌آورد بودن آنها دارد که بخش مهمی از این امر ناشی از نظارت ضعیف و ناکافی سازمان برنامه و بودجه است.

— ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه

در ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه دولت مکلف شده طی سال اول اجرای قانون برنامه نسبت به راه‌اندازی سامانه ثبت حقوق و مزایا اقدام کند و امکان تجمیع کلیه پرداخت‌ها به مقامات، رؤسا، مدیران کلیه دستگاه‌های اجرایی شامل قوای سه‌گانه جمهوری اسلامی ایران را فراهم آورد. در این راستا، در گزارش عملکرد دولت خبر از استقرار سامانه در چند دستگاه منتخب به صورت پایلوت می‌دهد که این سطح از اجرا نیز فعلاً امکان دسترسی عمومی ندارد و بنابراین هدف اصلی این حکم از برنامه ششم توسعه که اعتمادسازی جامعه نسبت به مسئله پرداخت‌های مدیران دستگاه‌هاست را نمی‌تواند محقق کند.

جمع‌بندی و ارائه پیشنهادها

اجرا و تحقق بسیاری از احکام برنامه ششم توسعه مبتنی بر تأمین مالی یا تدوین سازوکارهای اجرایی آنها در لوایح بودجه سنواتی است. بر اساس محاسبات گزارش پیشین مرکز، از ۸۷۶ حکم برنامه ششم توسعه ۱۲۴ حکم به شکل مصرح در قانون و ۲۶۶ حکم غیرمصرح و در مجموع ۳۹۰ حکم برنامه ششم توسعه باید ردپایی در لوایح بودجه سنواتی داشته باشند.

بر اساس قانون برنامه ششم توسعه، یک بخش از بخش‌های بیست‌گانه این قانون به اصلاح بودجه و مالیه عمومی پرداخته که باید در این لایحه بودجه مورد توجه قرار گرفته باشد که احکام این بخش در این گزارش نام‌برده شده است. یکی از اصلی‌ترین این احکام لزوم رعایت اعداد و قواعد مالی جدول ۴ قانون برنامه ششم توسعه است.

بر اساس بررسی‌های انجام شده، لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ سقف تعیین شده در جدول ۴ قانون برنامه ششم توسعه را در منابع و مصارف بودجه رعایت کرده؛ اما در مورد بخش دوم و سوم منابع که همان «واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای» و «واگذاری دارایی‌های مالی» است، سقف مورد نظر رعایت نشده است. البته در ارتباط با «واگذاری دارایی‌های مالی» در صورتی که امکان تعدیل ۱۵ درصدی جزء «۲» ماده (۷) قانون برنامه ششم در نظر گرفته شود، سقف جدول ۴ قانون برنامه ششم رعایت شده است.

همچنین قابل ذکر است فارغ از مشکلات صادرات نفت در زمان تحریم، برای رعایت قانون برنامه ششم توسعه و نیز نسبت منابع نفتی از کل منابع بودجه که در قانون برنامه ششم توسعه برای سال ۱۳۹۸ معادل ۲۵/۱ درصد در نظر گرفته شده است؛ باید میزان منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی در لایحه بودجه کاهش یابد، زیرا این نسبت در بودجه سال ۱۳۹۸ حدود ۳۵ درصد در نظر گرفته شده است. بنابراین در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ مبلغ در نظر گرفته شده با لحاظ ۱۵ درصد بالاتر از سقف جدول ۴ قانون برنامه ششم توسعه، حداکثر می‌تواند مبلغ ۱۳۲۲۷۸۹ میلیارد ریال باشد.

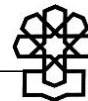
علاوه بر موارد فوق، در جدول ۴ قانون برنامه سقف «فروش اموال منقول و غیرمنقول» دولت معادل ۱۵۵۰۰ میلیارد ریال در نظر گرفته شده، حال آنکه در لایحه بودجه رقم کل «منابع حاصل از فروش واگذاری‌های اموال منقول و غیرمنقول» معادل ۴۵۰۰۰ میلیارد ریال یعنی حدود سه برابر سقف مورد نظر قانون برنامه ششم توسعه ذکر شده است.

همچنین به موجب جزء «۱» بند «ب» ماده (۷) قانون برنامه ششم توسعه سهم صندوق توسعه ملی از منابع حاصل از صادرات نفت، میعانات گازی و خالص صادرات گاز در سال اول اجرای قانون برنامه سی درصد (۳۰٪) تعیین می‌شود و سالیانه حداقل دو واحد درصد به این سهم اضافه می‌شود. بنابراین انتظار می‌رود سهم صندوق در سال ۱۳۹۸ که سال سوم اجرای قانون برنامه ششم توسعه خواهد بود، معادل ۳۴ درصد در نظر گرفته شود. این در حالی است که این سهم در بند «الف» تبصره «۱» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ معادل ۲۰ درصد در نظر گرفته شده است. بنابراین این بند از بودجه نیز با برنامه ششم توسعه در تعارض بوده و در صورتی که بخواهد تصویب شود، نیاز به رأی دوسوم نمایندگان محترم مجلس دارد.

همچنین بررسی ماده واحده و تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد که در ۲۱ مورد به برنامه ششم توسعه به شکل صریح پرداخته شده است. البته بررسی‌های دقیق‌تر حکایت از آن دارد که برخی احکام دیگر ماده واحده این بودجه نیز در ارتباط با احکام برنامه ششم توسعه محسوب می‌شوند که بدون تصریح نام مورد توجه قرار داده‌اند.

در این گزارش با ارائه چند نمونه از احکام برنامه ششم توسعه نشان داده شد که برخی احکام برنامه که باید در بودجه‌های سنواتی مد نظر قرار گیرند، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ مغفول واقع شده‌اند و این نگرانی وجود دارد که دولت در اجرای احکام برنامه انتخابی عمل کرده و تنها احکام مورد تأیید خود را تأمین مالی کرده باشد.

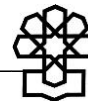
از جمله این احکام می‌توان به «راه‌اندازی سامانه ثبت حقوق و مزایا»، «نظام رتبه‌بندی معلمان و استقرار نظام پرداخت‌ها بر اساس سند تحول و نقشه جامع علمی کشور»، «اختصاص بودجه کافی به نواحی روستایی و عشایری» و «کشاورزی حفاظتی» اشاره کرد.

جدول زیر احکام قانون برنامه ششم توسعه که در آنها مسئله ضرورت توجه به تأمین منابع مورد نیاز تحقق آنها در لایحه بودجه تصریح شده را تبیین می‌کند.

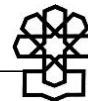
ماده	بند	موضوع	مأموریت	الزام بودجه‌ای
۴	الف	تجهیز منابع مالی مورد نیاز سرمایه‌گذاری	تأمین منابع مالی خارجی تا متوسط سالیانه سی میلیارد دلار از خطوط اعتباری بانک‌های خارجی در قالب تأمین مالی خارجی (فاینانس) خودگردان با اولویت تأمین مالی اسلامی، پانزده میلیارد (۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار به شکل سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و بیست میلیارد (۲۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار قراردادهای مشارکتی خارجی	در قالب قوانین بودجه سنواتی مجاز است
۷	ب-۱	انضباط مالی و محدودیت استفاده از منابع حاصل از نفت در بودجه	نحوه توزیع منابع حاصل از صادرات نفت، میعانات گازی و خالص صادرات گاز (افزایش سهم صندوق توسعه ملی)	سهم بودجه عمومی دولت از منابع موضوع این جزء در سقف جدول ۴ (این قانون تعیین و به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌گردد)
۷	ب-۲	انضباط مالی با تأکید بر سقف اعتبارات هزینه‌ای بودجه عمومی دولت	لزوم انطباق قوانین بودجه با ارقام جدول ۴	در قالب لوایح بودجه سنواتی
۷	پ	اصلاح فرایند بودجه‌ریزی	بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد	سالیانه اعتبارات بیست درصد (۲۰٪) دستگاه‌های اجرایی مندرج در قوانین بودجه سنواتی را به صورت بودجه‌ریزی بر مبنای عملکرد تنظیم نماید
۸	ت-۲	ساماندهی بدهی‌های دولت	ساماندهی اصل بدهی‌ها از طریق تمدید و تسویه سود مربوطه از طریق درج در بودجه عمومی	از طریق درج در بودجه عمومی
۱۰	الف	تسویه کل بدهی‌های دولت که تا پایان سال ۱۳۹۵ قطعی شده‌اند	از طریق انتشار اوراق بهادار	تا سقف مندرج در قوانین بودجه سنواتی
۱۰	ب	تأمین اعتبار لازم برای پرداخت‌های مرتبط با اوراق بهادار (منتشره برای بازپرداخت بدهی دولت)	اجازه برای اختصاص ردیف خاص در لوایح بودجه سنواتی	هرساله ردیف خاصی را در لایحه بودجه سنواتی تخصیص دهد
۱۰	ث	رفع عدم تعادل منابع و مصارف بودجه عمومی	انتشار اسناد خزانه اسلامی	در لوایح بودجه سالیانه
۱۲	الف	ساماندهی بدهی‌های دولت	تأدیه بدهی حسابرسی شده دولت به سازمان تأمین اجتماعی از مجاری مختلف	در قالب بودجه سنواتی

ماده	بند	موضوع	مأموریت	الزام بودجه‌ای
۱۲	پ	تعیین تکلیف صندوق حمایت و بازنشستگی کارکنان فولاد	انتقال مؤسسه صندوق حمایت و بازنشستگی کارکنان فولاد به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	میزان واگذاری‌ها هر ساله در بودجه‌های سالیانه پادار خواهد گردید
۱۷	الف	استفاده از منابع بانک‌ها و مؤسسات اعتباری	مشروط کردن تکلیف بانک‌ها و مؤسسات اعتباری به پرداخت تسهیلات با نرخ سود کم‌تر به پیش‌بینی مابه‌التفاوت نرخ سود مصوب شورای پول و اعتبار و درج آن در قانون بودجه سالیانه	درج در قانون بودجه سالیانه
۱۹		ارتقای مشارکت مردمی و فراهم کردن بستر اجرایی لازم برای تعاون و همکاری آحاد مردم در قالب تشکل‌های اقتصادی تعاونی	افزایش سرمایه بانک توسعه تعاون از محل فروش اموال مازاد وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	در قالب قوانین بودجه سنواتی
۲۶	الف-۲	رقابت‌پذیر کردن عدالت بین منطقه‌ای و سرزمینی و تقویت خوداتکایی، افزایش انگیزه وصول درآمد استانی	تعیین درآمدها و هزینه‌هایی که ماهیت استانی دارند و درج آنها در بودجه سنواتی	دولت در بودجه سنواتی اعمال نماید
۲۶	الف-۳	رقابت‌پذیر کردن عدالت بین منطقه‌ای و سرزمینی و تقویت خوداتکایی، افزایش انگیزه وصول درآمد استانی	اختصاص سه درصد (۳٪) از درآمد حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی خالص صادرات گاز طبیعی به ترتیب یک‌سوم به استان‌های نفت‌خیز و گازخیز و دوسوم به مناطق و شهرستان‌های کم‌تر توسعه‌یافته	در قالب بودجه‌های سنواتی
۲۶	ب	رقابت‌پذیر کردن عدالت بین منطقه‌ای و سرزمینی و تقویت خوداتکایی، افزایش انگیزه وصول درآمد استانی	تخصیص پنج تا هشت درصد (۵٪ تا ۸٪) از سرجمع اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی مصوب قانون بودجه سالیانه به تهیه و اجرای طرح‌های هادی و بهسازی روستاهای شهرستان	مصوب قانون بودجه سالیانه
۲۷	الف-۲	پیشرفت عدالت‌محور روستاها	تهیه تحت پیوست «عمران و توسعه روستایی» و اختصاص بودجه‌های عمرانی به این فصل	در بودجه سنواتی
۲۸	پ	اصلاح نظام اداری	تعیین ضریب حقوق کارکنان دولت اعم از مشمولان و غیرمشمولان قانون مدیریت خدمات کشوری در لوایح بودجه سنواتی	در لوایح بودجه سنواتی
۳۱	ح	تأمین امنیت غذایی و نیل به خودکفایی در محصولات اساسی زراعی، دامی و آبی به میزان نودوپنج درصد (۹۵٪) و افزایش تولیدات کشاورزی به ویژه محصولات دارای مزیت صادراتی، رسیدن به تراز تجاری مثبت، تقویت و تکمیل زنجیره‌های تولید و توسعه صادرات و ارتقای بهره‌وری آب و خاک کشاورزی	اخذ عوارض از انواع چربی‌های وارداتی دارای اسیدهای چرب اشباع و غیراشباعی (ترانس) بیش از حد مجاز و نوشابه‌های گازدار مصرفی و صرف منابع حاصل از آنها در جهت افزایش سرانه شیر	در بودجه سالیانه

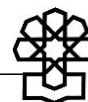
ماده	بند	موضوع	مأموریت	الزام بودجه‌ای
۳۱	خ	تأمین امنیت غذایی و نیل به خودکفایی در محصولات اساسی زراعی، دامی و آبی به میزان نودوپنج درصد (۹۵٪) و افزایش تولیدات کشاورزی به ویژه محصولات دارای مزیت صادراتی، رسیدن به تراز تجاری مثبت، تقویت و تکمیل زنجیره‌های تولید و توسعه صادرات و ارتقای بهره‌وری آب و خاک کشاورزی	انجام ایمن‌سازی (واکسیناسیون) دام‌های سبک و سنگین و پرداخت یارانه مورد نیاز آنها مطابق قانون بودجه سالیانه	مطابق قانون بودجه سالیانه
۳۲	ب-۱	حمایت از کشاورزان	ایجاد ردیف مستقل پرداخت خسارت به بیمه‌گذاران محصولات کشاورزی و صندوق بیمه کشاورزی در لوایح بودجه	در لوایح بودجه سالیانه
۳۳	ث	متنوع‌سازی ابزارهای حمایت از بخش کشاورزی، تأمین و تجهیز منابع، توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری، افزایش صادرات محصولات کشاورزی و ارزش‌افزایی و تکمیل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی	پوشش بیمه اجباری کلیه دام‌ها در مقابل بیماری‌های مشترک و واگیردار، پرداخت حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) سهم بیمه‌گر توسط دولت و اجرای برنامه حذف دام در کانون‌های آلوده پس از پیش‌بینی در بودجه سنواتی	پیش‌بینی در بودجه سنواتی
۳۳	ج	متنوع‌سازی ابزارهای حمایت از بخش کشاورزی، تأمین و تجهیز منابع، توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری، افزایش صادرات محصولات کشاورزی و ارزش‌افزایی و تکمیل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی	افزایش سرمایه صندوق‌های حمایت از توسعه بخش کشاورزی به هفت‌درصد (۷٪) از ارزش سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی و افزایش سرمایه بانک کشاورزی مطابق با استانداردهای بین‌المللی از محل فروش املاک مازاد وزارت جهاد کشاورزی و بازپرداخت تسهیلات پرداخت‌شده از محل حساب ذخیره ارزی و سهم دولت در قالب بودجه سنواتی	در قالب بودجه سنواتی
۳۵	تبصره بند «ب»	بند «ب» - مقابله با بحران کم‌آبی، رهاسازی حقایق‌های زیست‌محیطی برای پایداری سرزمین، پایداری و افزایش تولید در بخش کشاورزی، تعادل‌بخشی به سفره‌های زیرزمینی و ارتقای بهره‌وری و جبران تراز آب، به میزانی که در سال پایانی اجرای قانون برنامه یازده میلیارد مترمکعب شود	توسعه روش‌های آبیاری نوین، اجرای عملیات آب و خاک (سازهای و غیرسازهای)، توسعه آب‌بندها و سامانه (سیستم)‌های سطوح آگیر حداقل به میزان ششصد هزار هکتار در سال	حداقل هشتادوپنج درصد (۸۵٪) هزینه‌ها به عنوان کمک بلاعوض توسط دولت در قالب بودجه سالیانه تأمین و پرداخت می‌شود
۳۵	تبصره بند «ج»	بند «ج» - مقابله با بحران کم‌آبی، رهاسازی حقایق‌های زیست‌محیطی برای پایداری سرزمین، پایداری و افزایش	بند «ج» - ایجاد زیرساخت مورد نیاز برای پرورش دویست‌هزارتن ماهی در قفس و توسعه فعالیت‌های شیلاتی و ایجاد تأسیسات زیربنایی در سواحل کشور	منابع مورد نیاز اجرای این بند از محل صرفه‌جویی در مصرف سوخت‌های فسیلی موضوع ماده (۱۲) قانون رفع موانع تولید

ماده	بند	موضوع	مأموریت	الزام بودجه‌ای
		تولید در بخش کشاورزی، تعادل بخشی به سفره‌های زیرزمینی و ارتقای بهره‌وری و جبران تراز آب، به میزانی که در سال پایانی اجرای قانون برنامه یازده میلیارد مترمکعب شود		رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۲/۱ تأمین می‌گردد
۳۸	پ	حفاظت از محیط زیست	تأمین اعتبارات ارزی و ریالی مورد نیاز جهت اجرای تعهدات بین‌المللی دولت جمهوری اسلامی ایران در حوزه محیط زیست	در قالب بودجه‌های سنواتی
۳۸	ش	حفاظت از محیط زیست	از رده خارج کردن سالیانه ده درصد (۱۰٪) از موتورسیکلت‌های بنزینی و جایگزینی با موتورسیکلت‌های برقی	اعطای تسهیلات و پیش‌بینی اعتبار لازم در بودجه سالیانه
۳۸	ص	حفاظت از محیط زیست	تبدیل پسماند به کود یا انرژی	فراهم کردن منابع ارزی و ریالی (بودجه)
۳۸	ف-۲	حفاظت از محیط زیست	تعیین خسارت کارشناسی برای طرح‌های جنگلداری که مدت اجرای آن تا پایان سال سوم اجرای قانون برنامه به اتمام نمی‌رسد	در بودجه سنواتی
۳۸	ف-۳	حفاظت از محیط زیست	ارتقای پوشش کامل و مؤثر حفاظت از جنگل‌های کشور، مهار عوامل ناپایداری، جلوگیری از تغییر کاربری، تجاوز و تصرف، مبارزه با قاچاق چوب، استقرار مدیریت پایدار جنگل و اجرای تعهدات	با اختصاص ردیف اعتباری مستقلی نسبت به پیش‌بینی اعتبارات و امکانات در بودجه‌های سنواتی
۳۹	الف	ارتقای عدالت اجتماعی، افزایش بهره‌وری در مصرف آب و انرژی و هدفمند کردن یارانه‌ها	اصلاح قیمت آب و حامل‌های انرژی و سایر کالاها و خدمات یارانه‌ای	چارچوب بودجه‌های سالیانه
۳۹	الف	ارتقای عدالت اجتماعی، افزایش بهره‌وری در مصرف آب و انرژی و هدفمند کردن یارانه‌ها	صرف منابع حاصل به صورت هدفمند برای افزایش تولید، اشتغال، حمایت از صادرات غیرنفتی، بهره‌وری، کاهش شدت انرژی، کاهش آلودگی هوا و ارتقای شاخص‌های عدالت اجتماعی و حمایت‌های خانوارهای نیازمند و تأمین هزینه‌های عملیاتی و سرمایه‌گذاری شرکت‌های ذی‌ربط	چارچوب بودجه‌های سالیانه
۳۹	ب	ارتقای عدالت اجتماعی، افزایش بهره‌وری در مصرف آب و انرژی و هدفمند کردن یارانه‌ها	الزام به ارائه دریافت‌ها و پرداخت‌های مرتبط با قانون هدفمند کردن یارانه‌ها	همراه با بودجه‌های سنواتی
۳۹	تبصره ۱	ارتقای عدالت اجتماعی، افزایش بهره‌وری در مصرف آب و انرژی و هدفمند کردن یارانه‌ها	اختصاص ردیف بودجه‌ای مستقل و شفاف برای سهم سازمان هدفمند کردن یارانه‌ها از منابع و مصارف مربوطه	در ردیف‌های مستقل و جداگانه در ارقام بودجه عمومی
۴۳	پ	نحوه تخصیص درآمدهای حاصل از بخش معدن	۱. تکمیل زیربناها و زیرساخت‌های مورد نیاز برای معادن و زیرساخت‌های عمومی صنایع معدنی ۲. اجرای تبصره «۶» ماده (۱۴) قانون معادن (با اولویت مناطق مجاور درگیر محدوده معدنی) و مواد (۲۵) و (۳۱) قانون معادن و	در قالب قانون بودجه سنواتی

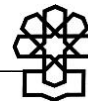
ماده	بند	موضوع	مأموریت	الزام بودجه‌ای
			ماده (۳۵) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور ۳. تشویق صادرات محصولات صنایع معدنی دارای ارزش افزوده بالا ۴. تکمیل نقشه‌های پایه زمین‌شناسی شناسایی، پی‌جویی و اکتشاف عمومی کلبه ظرفیت‌های معدنی کشور	
۴۶	ت	رونق تولید، نوسازی صنایع، حمایت هدفمند از صنایع دارای اولویت سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و همچنین توسعه صادرات غیرنفتی	پیش‌بینی سازوکار لازم برای پوشش خطرات افزایش سالیانه بیش از ده درصد (۱۰٪) نرخ ارز	دولت در بودجه سنواتی پیش‌بینی کند
۵۵		تأمین هزینه خدمات مدیریت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	تخصیص کامل ۲/۵ درصد عملکرد تخصیص اعتبارات عمرانی مربوط به شرکت ساخت و توسعه زیربناهای حمل‌ونقل کشور، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، شرکت مجری ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی و عمومی، شرکت سهامی توسعه منابع آب و نیروی ایران و شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی	چارچوب بودجه آنها
۵۷	الف	توسعه حمل‌ونقل ریلی با اولویت مناطق کم‌تر توسعه‌یافته	اختصاص یک درصد (۱٪) منابع حاصل از فروش نفت و گاز سهم دولت را به وزارت راه و شهرسازی	در قالب بودجه سالیانه
۵۹	الف	احیا، بهسازی، نوسازی و مقاوم‌سازی و بازآفرینی حداقل دویست و هفتاد محله	پیش‌بینی تسهیلات و اعتبارات مورد نیاز سهم دولت در بودجه سنواتی	در قالب بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌شود
۵۹	ب	کاهش آسیب‌پذیری سکونتگاه‌های روستایی (با هدف بهسازی و نوسازی مسکن روستایی) و همچنین تأمین مسکن برای اقشار کم‌درآمد شهری (در شهرهای کوچک)	تأمین منابع مالی و تسهیلات ارزاقیمت و زمین مورد نیاز	در قالب بودجه سنواتی
۵۹	ب-۱	بهسازی و نوسازی سالیانه حداقل دویست هزار واحد مسکونی روستایی	پرداخت تسهیلات ارزاقیمت با کارمزد پنج درصد (۵٪) و تأمین مابه‌التفاوت سود تسهیلات برای دوران مشارکت مدنی و فروش اقساطی	در قالب بودجه سنواتی
۵۹	ب-۲	ساخت و یا خرید سالیانه حداقل صدوپنجاه هزار واحد مسکن اقشار کم‌درآمد در شهرها (با اولویت شهرهای زیر یکصد هزار نفر جمعیت)	تأمین منابع مالی و تسهیلات ارزاقیمت و زمین مورد نیاز	در قالب بودجه سنواتی
۶۱	پ	حمایت از احیای بافت‌های فرسوده	اعمال سیاست‌های تشویقی برای احیا و بازسازی بافت‌های فرسوده	در قالب بودجه مصوب

ماده	بند	موضوع	مأموریت	الزام بودجه‌ای
۶۱	ت	احیا و بهسازی حداقل ده درصد (۱۰٪) از بافت‌های فرسوده شهری	اعمال سیاست‌های حمایتی، حقوقی، تشویقی و اعطای تسهیلات یارانه‌ای	در قوانین بودجه سنواتی پیش‌بینی نماید
۶۲	ت		طراحی و ایجاد کمربند سبز در اطراف مراکز جمعیتی	در قالب بودجه سنواتی
۶۳	الف-۲	ایجاد تحول در نظام تعلیم و تربیت	تهیه نظام رتبه‌بندی معلمان و استقرار نظام پرداخت‌ها	در قالب بودجه سنواتی
۶۳	ت	تنظیم و اجرای سیاست‌های حمایتی از خیرین مدرسه‌ساز	منظور کردن معادل کمک‌های تحقق‌یافته آنان را جهت تکمیل طرح‌های (پروژه‌های) نیمه‌تمام خیرین در بودجه سنواتی	در بودجه سنواتی منظور نماید
۶۳	چ	هزینه کلیه درآمدها، کمک‌ها و هدایای مردمی نقدی به سازمان دانش‌آموزی	اختصاص مبالغ واریزی فقط برای فعالیت‌های فرهنگی و پرورشی	در قالب بودجه سنواتی
۶۴	ب	توسعه فعالیت‌های پژوهشی	اختصاص ۱ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته هزینه‌ای دستگاه‌های اجرایی به‌استثنای فصول ۱ تا ۶ و یک درصد هزینه‌های غیرعملیاتی شرکت‌های دولتی به امور پژوهشی و توسعه فناوری	در قوانین بودجه سالیانه منظور شده است
۶۴	پ	حمایت از پژوهش‌های مسئله‌محور و تجاری‌سازی پژوهش و نوآوری	اختصاص معادل حداقل سه درصد (۳٪) از سود قابل تقسیم سال قبل خود را برای مصرف در امور تحقیقاتی و توسعه فناوری	در بودجه سالیانه منظور کنند
۶۴	ج	توسعه و انتشار فناوری و حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان	حمایت مالی از پژوهش‌های تقاضامحور مشترک با دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری و حوزه‌های علمیه	مطابق قانون بودجه سنواتی
۶۴	چ	گسترش بهره‌وری دانش‌بنیان و ارتقای سطح فناوری در شرکت‌های ایرانی	تدوین طرح «ارتقای مشارکت فعالان اقتصادی در زنجیره تولید بین‌المللی»	مطابق قانون بودجه سنواتی
۶۴	ح	بهره‌برداری از توانمندی‌های جهاد دانشگاهی در جهت تحقق توسعه فرهنگی، علمی و فناوری و آموزشی و تسهیل اشتغال فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها	انجام برنامه‌ریزی‌های لازم	مطابق قانون بودجه سنواتی
۶۴	ر	حمایت از دانشجویان کم‌توان مالی	تأمین شهریه دانشجویان داخل کشور تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی	از محل اعتبارات برنامه مستقل
۶۵	الف	افزایش درون‌زایی اقتصاد	حمایت از تأسیس شرکت‌های دانش‌بنیان در داخل کشور با مشارکت شرکت‌های خارجی و اعطای تسهیلات لازم در این زمینه	در قالب قوانین بودجه سنواتی
۶۸	ج	۱۰ برابر کردن محتوای مناسب رقومی (دیجیتال)	اقدامات لازم	بودجه‌های سنواتی اعتبار لازم را از طریق کمک‌های فنی، اعتباری و حمایتی پیش‌بینی کند

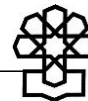
ماده	بند	موضوع	مأموریت	الزام بودجه‌ای
۷۳	تبصره	ارتقای سلامت	اختصاص درآمدهای حاصل از اجرای بند «الف» در جهت کاهش مصرف دخانیات، پیشگیری و درمان بیماری‌های ناشی از آن، بازتوانی و درمان عوارض حاصله از مصرف آن و توسعه ورزش	طی ردیف‌هایی که در بودجه‌های سنواتی مشخص می‌شود
۷۴	ب	ممنوعیت فعالیت انتفاعی کلیه پزشکان، دندان‌پزشکان و داروسازان دستگاه‌های اجرایی در خارج از دستگاه اجرایی مربوطه	جبران خدمات پزشکان، دندان‌پزشکان و داروسازان در استخدام دستگاه‌های اجرایی از طریق اعمال تعرفه خاص و پرداخت حقوق مناسب	تأمین اعتبار در بودجه‌های سنواتی است
۷۴	پ	ارتقای دانش سلامت	حمایت از ایجاد شهرک‌های دانش سلامت	در چارچوب قوانین و بودجه سنواتی
۷۴	تبصره	تعدیل کارانه‌های پرستاری	تأمین اعتبارات مورد نیاز برای پرداخت سقف کارانه پرستاری در چارچوب بسته‌های خدمات تشخیصی و درمانی	در قالب قوانین بودجه سالیانه
۷۵	تبصره «۲»	شناسایی و کاهش ازدواج‌های پرخطر از نظر بروز اختلالات ژن‌شناسی (ژنتیکی)	ده درصد (۱۰٪) حق‌التحریر ثبت طلاق افزایش یافته برای انجام آزمایش‌های مددجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی	در چارچوب بودجه سنواتی
۷۷		افزایش ضریب ایمنی و تاب‌آوری جامعه، پیشگیری و کاهش خطرات ناشی از حوادث و سوانح، ارائه خدمات بشردوستانه		در قالب قوانین بودجه سنواتی
۷۷	ت	افزایش ضریب ایمنی و تاب‌آوری جامعه، پیشگیری و کاهش خطرات ناشی از حوادث و سوانح، ارائه خدمات بشردوستانه	افزایش نیم درصد (۰/۵٪) مندرج در ماده (۱۶۳) قانون امور گمرکی به یک درصد (۱٪) و استفاده از منابع حاصله در زمینه مقابله با حوادث و سوانح	در قالب قوانین بودجه سنواتی
۷۹		افزایش حمایت از خانوارهای مددجویان تحت حمایت کمیته امداد و سازمان بهزیستی	افزایش سطح حمایت از مددجویان به بیست درصد حداقل دستمزد مصوب شورای عالی کار با منابع حاصل از حذف خانوارهای پردرآمد از دریافت یارانه	در چارچوب بودجه سنواتی و درج ردیف مستقل در جدول موضوع ماده (۳۹) این قانون
۸۰	ب-۲	خدمت‌رسانی و بازتوانی	تحت پوشش قرار دادن و تمهید تسهیلات اشتغال برای کلیه مددجویان واجد شرایط پشت‌نوبتی کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی	لحاظ اعتبار مورد نیاز پرداخت مستمری آنان در بودجه‌های سنواتی سالیانه
۸۰	ث-۱	مقابله با اعتیاد با حمایت قوه قضائیه	تخصیص وجوه حاصل از فروش اموال این بند به ستاد مبارزه با مواد مخدر	در قالب بودجه سنواتی
۸۰	ج-۱	تأمین مسکن نیازمندان	تدوین و اجرای برنامه تأمین مسکن اجتماعی و حمایتی	در چارچوب بودجه سنواتی
۸۱		ارتقای رفاه و تأمین اجتماعی	تدوین و اجرای برنامه، برقراری، استقرار و روزآمدسازی نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی چند لایه	مطابق بودجه سنواتی
۸۳	الف	زدودن فقر از چهره مناطق آزاد تجاری	اختصاص یک درصد (۱٪) از محل وصول عوارض ورود کالا و خدمات این مناطق برای اشتغال محرومان و نیازمندان بومی	طبق بودجه سنواتی

ماده	بند	موضوع	مأموریت	الزام بودجه‌ای
۸۳	ب	توانمندسازی افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی	ایجاد یکصد هزار نفر شغل با ارائه تسهیلات قرض الحسنه لازم	طبق بودجه سنواتی
۸۵		تقویت صندوق ذخیره فرهنگیان	اختصاص اعتباری معادل سهم واریزی اعضا برای صندوق ذخیره فرهنگیان	در بودجه سنواتی
۸۶	ت	بهره‌گیری از دستاوردهای دوران دفاع مقدس و انتقال و ترویج فرهنگ جهاد و مقاومت به نسل‌های آینده	ساماندهی گلزارهای شهدای سراسر کشور (تأمین هزینه‌های خدماتی مربوط به آبرسانی، برق‌رسانی، گازرسانی و جاده)	طبق بودجه سنواتی
۸۶	ح	حفظ و ترویج فرهنگ ایثار، جهاد و شهادت	توسعه و تکمیل مراکز اسناد و مدارک دفاع مقدس و تدوین دایره‌المعارف دفاع مقدس و تدوین تاریخ دفاع مقدس	مطابق بودجه سنواتی
۸۷		اجرای صحیح و بهموقع قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران	اقدامات لازم و اختصاص بودجه کافی	دولت در بودجه سنواتی پیش‌بینی نماید
۸۷	ب	حقوق وظیفه جانبازان غیر حالت اشتغال مشمول قوانین نیروهای مسلح	پیش‌بینی اعتبار مورد نیاز برای اجرای تبصره ماده (۳۸) قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران و پرداخت آن	در لوائح بودجه سنواتی پیش‌بینی شود
۸۸	الف	پرداخت مطالبات معوق خانواده‌های معظّم شهدا و ایثارگران (جانبازان و آزادگان) اعم از پاداش پایان خدمت و وجوه مربوط به ذخیره مرخصی استفاده نشده و کلیه مطالبات قانونی آنان به‌طور کامل	پرداخت کلیه مطالبات معوق خانواده‌های معظّم شهدا و ایثارگران (جانبازان و آزادگان) اعم از پاداش پایان خدمت و وجوه مربوط به ذخیره مرخصی استفاده نشده و کلیه مطالبات قانونی آنان به‌طور کامل	مطابق بودجه سنواتی
۸۸	ب	تأمین حداقل معیشت گروه‌های هدف ماده (۸۸)	پیش‌بینی اعتبار لازم معادل حداقل حقوق کارکنان دولت	درج در بودجه‌های سنواتی
۸۸	ت	پوشش بیمه عمر و حوادث جانبازان و آزادگان و والدین، همسر و فرزندان شهدا	تأمین و پرداخت صد درصد (۱۰۰٪) سرانه بیمه عمر و حوادث جانبازان و آزادگان، والدین، همسر و فرزندان شهدا فاقد پوشش بیمه عمر و حوادث	وفق بودجه سنواتی
۸۸	ث	حمایت و تجلیل از رشادت‌های رزمندگان هشت سال دفاع مقدس که حداقل ۶ ماه سابقه حضور در جبهه دارند و جانبازان زیر بیست و پنج درصد (۲۵٪) جانبازی و آزادگان با کم‌تر از ۶ ماه سابقه اسارت و همسران و فرزندان آنان		طبق بودجه سنواتی
۸۸	ث-۱	حمایت و تجلیل از رشادت‌های رزمندگان هشت سال دفاع مقدس که حداقل ۶ ماه سابقه حضور در جبهه دارند و جانبازان زیر بیست و پنج درصد (۲۵٪) جانبازی و آزادگان با کم‌تر از ۶ ماه سابقه اسارت و همسران و فرزندان آنان	تأمین و پرداخت یا معافیت حداقل سی درصد (۳۰٪) هزینه شهریه تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی، دوره‌های شبانه دانشگاه‌های دولتی، دانشگاه پیام‌نور و سایر دانشگاه‌های مورد تأیید وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	طبق بودجه سنواتی

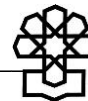
ماده	بند	موضوع	مأموریت	الزام بودجه‌ای
۸۸	ث-۲	حمایت و تجلیل از رشادت‌های رزمندگان هشت سال دفاع مقدس که حداقل ۶ ماه سابقه حضور در جبهه دارند و جانبازان زیر بیست و پنج درصد (۲۵٪) جانبازی و آزادگان با کم‌تر از ۶ ماه سابقه اسارت و همسران و فرزندان آنان	بهره‌مندی رایگان از خدمات مراکز فرهنگی عمومی و ناوگان حمل‌ونقل شهری	طبق بودجه سنواتی
۸۸	ث-۳	حمایت و تجلیل از رشادت‌های رزمندگان هشت سال دفاع مقدس که حداقل ۶ ماه سابقه حضور در جبهه دارند و جانبازان زیر بیست و پنج درصد (۲۵٪) جانبازی و آزادگان با کم‌تر از ۶ ماه سابقه اسارت و همسران و فرزندان آنان	معافیت از پرداخت سی درصد (۳۰٪) هزینه از طریق هریک از شرکت‌های دولتی و خصوصی هواپیمایی، ریلی و دریایی در سفرهای داخلی و عتبات عالیات	طبق بودجه سنواتی
۸۸	ث-۴	حمایت و تجلیل از رشادت‌های رزمندگان هشت سال دفاع مقدس که حداقل ۶ ماه سابقه حضور در جبهه دارند و جانبازان زیر بیست و پنج درصد (۲۵٪) جانبازی و آزادگان با کم‌تر از ۶ ماه سابقه اسارت و همسران و فرزندان آنان	با رعایت مفاد وقفنامه در امامزادگانی که دفن اموات در آنها مجاز می‌باشد و آرامستان‌ها بدون اخذ هزینه اقدام نمایند	طبق بودجه سنواتی
۸۸	ث-۵	حمایت و تجلیل از رشادت‌های رزمندگان هشت سال دفاع مقدس که حداقل ۶ ماه سابقه حضور در جبهه دارند و جانبازان زیر بیست و پنج درصد (۲۵٪) جانبازی و آزادگان با کم‌تر از ۶ ماه سابقه اسارت و همسران و فرزندان آنان	بهره‌مندی از انشعاب رایگان آب، فاضلاب، برق و گاز برای یک بار در یک واحد مسکونی	طبق بودجه سنواتی
۸۸	ث-۶	حمایت و تجلیل از رشادت‌های رزمندگان هشت سال دفاع مقدس که حداقل ۶ ماه سابقه حضور در جبهه دارند و جانبازان زیر بیست و پنج درصد (۲۵٪) جانبازی و آزادگان با کم‌تر از ۶ ماه سابقه اسارت و همسران و فرزندان آنان	بهره‌مندی از امتیازات یک مقطع تحصیلی بالاتر مطابق قوانین مربوطه و برای رزمندگان با حداقل ۶ ماه حضور داوطلبانه در دفاع مقدس در حقوق و مزایای اجتماعی	طبق بودجه سنواتی
۸۸	خ	معافیت از پرداخت مابه‌التفاوت ناشی از تغییر صندوق بیمه و بازنشستگی برای ایثارگران و فرزندان شهدا	منظور شدن این مبلغ به عنوان مطالبه صندوق منتقل‌آیه از دولت و پرداخت و تسویه آن توسط دولت	در قالب بودجه سنواتی
۸۹	ت	تسهیلات مسکن ایثارگران	ابلاغ شرایط پرداخت تسهیلات مسکن ارزاقیمت به ایثارگران	مطابق بودجه سنواتی

ماده	بند	موضوع	مأموریت	الزام بودجه‌ای
۹۲	ث	توسعه فرهنگ کتابخوانی در مناطق کم‌تر توسعه یافته	فراهم کردن تمهیدات لازم	مطابق قانون بودجه سنواتی
۹۲	ح	ارتقای امنیت شغلی اصحاب فرهنگ و هنر و رسانه و صداوسیما	تحت پوشش بیمه بیکاری قرار گرفتن اصحاب فرهنگ و هنر و رسانه و صداوسیما	در چارچوب لوایح بودجه سنواتی
۹۳		جهت پوشش صددرصدی (۱۰۰٪) استان‌ها، توسعه کمی و کیفی برنامه‌های تولیدی (ملی، استانی و برون‌مرزی) پویانمایی (انیمیشن)، مستند و فیلم‌ها و سریال‌های فاخر و توسعه فنی صداوسیما	ارتقای سهم بودجه سازمان صداوسیما از بودجه عمومی کشور به میزان ۰/۷ درصد	در قالب بودجه سنواتی
۹۴		توسعه ورزش مدارس، ورزش همگانی، فدراسیون بین‌المللی ورزش‌های زورخانه‌ای و کشتی پهلوانی، ورزش روستایی و عشایری، ورزش بانوان و زیرساخت‌های ورزش به‌ویژه در حوزه معلولان و جانبازان	اختصاص بیست و هفت درصد (۲۷٪) از کل نه درصد (۹٪) مالیات بر ارزش افزوده	در ردیف‌های مربوط به وزارت ورزش و جوانان و وزارت آموزش و پرورش در بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌شود
۹۴	تبصره ۴	ازدواج و اشتغال جوانان	اختصاص یک‌پنجم از منابع درآمدی ماده (۹۴) و یک‌پنجم از منابع درآمدی ماده (۷۳) این قانون	مطابق بودجه سنواتی پیش‌بینی و هزینه نماید
۹۵	ج	ارتقای کارکرد فرهنگی و هنری مساجد، برقراری عدالت فرهنگی و ترویج فرهنگ اسلامی و جذب جوانان و نوجوانان به مساجد	ایجاد کانون‌های فرهنگی و هنری در کلیه مساجد شهری و روستاهای بالای هزار نفر جمعیت	بر اساس بودجه سنواتی
۹۷	ب	تعمیق ارزش‌ها، باورها و فرهنگ مبتنی بر هویت اسلامی و ترویج سیره و سنت اهل بیت (علیهم‌السلام) و استفاده بهینه از ظرفیت معنوی اماکن زیارتی در شهرهای مقدس مشهد، قم و شیراز و برگزاری و تمهید امکانات لازم مراسم سالیانه پیاده‌روی اربعین	توسعه امکانات، فعالیت‌های فرهنگی و خدمات زیارتی در قطب‌های زیارتی و گردشگری مذهبی و فراهم نمودن زمینه زیارت و اجرای طرح‌های (پروژه‌های) زیربنایی مورد نیاز	در قالب بودجه‌های سنواتی
۹۸	الف-۱	صیانت از میراث فرهنگی و حمایت از صنایع دستی	تأمین هزینه‌های مربوط به پژوهش، حفاظت و مرمت آثار منقول و غیرمنقول ثبت شده در فهرست آثار ملی	در قالب بودجه سنواتی
۹۸	ب	حفظ و صیانت از میراث فرهنگی و حمایت از صنایع دستی و تشویق و توسعه گردشگری	شناسایی، مستندسازی، حفاظت و مرمت و معرفی میراث فرهنگی (اعم از ملموس و ناملموس) میراث طبیعی، ایجاد شهرهای جهانی صنایع دستی و احیای هنرهای سنتی در حال زوال در حوزه فرهنگ و تمدن ایرانی و ثبت در فهرست میراث جهانی	طبق بودجه سنواتی

ماده	بند	موضوع	مأموریت	الزام بودجه‌ای
۹۹		حفظ، نگهداری و مورد بهره‌برداری روستاهای دارای بافت با ارزش تاریخی و فرهنگی	تهیه و اجرای طرح بهسازی و احیای حداقل سیصد روستای دارای بافت با ارزش تاریخی و فرهنگی و روستاهای هدف گردشگری	در بودجه سنواتی
۱۰۰	الف-۲	توسعه گردشگری	اختصاص یارانه و تسهیلات مالی به تأسیسات ایرانگردی و جهانگردی	در چارچوب بودجه سنواتی
۱۰۰	الف-۳	توسعه گردشگری	ایجاد زیرساخت‌های مورد نیاز مناطق گردشگری از قبیل راه، خدمات رفاهی و اقامتی، استفاده از ظرفیت بخش خصوصی در سرمایه‌گذاری، واگذاری تسهیلات ارزشمیت و سایر اقدامات حمایتی	در قالب بودجه سنواتی
۱۰۰	ت	اداره، توسعه و مرمت اماکن و محوطه‌های تاریخی و موزه‌ها	اختصاص وجوه حاصله از این بند به سازمان میراث فرهنگی	در قالب بودجه سنواتی
۱۰۲		تقویت و تحکیم جامعه‌ای خانواده‌محور و تقویت و تحکیم و تعالی خانواده و کارکردهای اصلی آن		در قالب بودجه سنواتی
۱۰۲	الف	تقویت و تحکیم جامعه‌ای خانواده‌محور و تقویت و تحکیم و تعالی خانواده و کارکردهای اصلی آن	زمینه‌سازی مناسب جهت کنترل و کاهش میانگین سن ازدواج به میزان ده درصد (۱۰٪) نسبت به سال پایه	در قالب بودجه سنواتی
۱۰۲	ب	تقویت و تحکیم جامعه‌ای خانواده‌محور و تقویت و تحکیم و تعالی خانواده و کارکردهای اصلی آن	حمایت، پشتیبانی و ارتقای معیشت و اقتصاد خانواده از طریق توسعه مشاغل خانگی، بنگاه‌های زودبازده اقتصادی و تعاونی‌های تولیدی روستایی و خانواده‌محور و افزایش نرخ رشد مستمر فعالیت‌ها نسبت به سال پایه اجرای قانون برنامه	در قالب بودجه سنواتی
۱۰۲	پ	تقویت و تحکیم جامعه‌ای خانواده‌محور و تقویت و تحکیم و تعالی خانواده و کارکردهای اصلی آن	مقابله فعال و هوشمند با جنگ نرم در عرصه خانواده	در قالب بودجه سنواتی
۱۰۲	ت	تقویت و تحکیم جامعه‌ای خانواده‌محور و تقویت و تحکیم و تعالی خانواده و کارکردهای اصلی آن	زمینه‌سازی جهت افزایش نرخ باروری (TFR) به حداقل ۲/۵ فرزند به‌ازای هر زن در سن باروری	در قالب بودجه سنواتی
۱۰۲	ث	پشتیبانی و حمایت از ترویج ازدواج موفق، پایدار و آسان، فرزندآوری و تربیت فرزند صالح، ارزش‌دانستن ازدواج و فرزندآوری	تمهید و سازوکارهای قانونی و اعطای تسهیلات و امکانات	در قالب بودجه سنواتی
۱۰۲	ج	تقویت و تحکیم جامعه‌ای خانواده‌محور و تقویت و تحکیم و تعالی خانواده و کارکردهای اصلی آن	آموزش و مشاوره مستمر و مسئولانه نوجوانان و جوانان با اولویت خانواده‌ها قبل، حین و دست‌کم پنج‌سال پس از ازدواج	در قالب بودجه سنواتی
۱۰۲	چ	تقویت و تحکیم جامعه‌ای خانواده‌محور و تقویت و تحکیم و تعالی خانواده و کارکردهای اصلی آن	ارائه تسهیلات و امکانات ساخت و اجاره مسکن با اولویت زوج‌های دارای فرزند	در قالب بودجه سنواتی

ماده	بند	موضوع	مأموریت	الزام بودجه‌ای
۱۰۲	ح	تقویت و تحکیم جامعه‌ای خانواده‌محور و تقویت و تحکیم و تعالی خانواده و کارکردهای اصلی آن	ارائه تسهیلات جهت افزایش سلامت ازدواج و درمان ناباروری	در قالب بودجه سنواتی
۱۰۲	خ	تقویت و تحکیم جامعه‌ای خانواده‌محور و تقویت و تحکیم و تعالی خانواده و کارکردهای اصلی آن	بهره‌مندی از قضات و وکلای مجرب با اولویت وکلای متأهل، با ارائه آموزش‌های لازم در جهت تشویق صلح و سازش زوجها در پرونده‌های دعاوی خانواده و ایجاد مشوق‌های لازم نسبت به پرونده‌های مختومه	در قالب بودجه سنواتی
۱۰۲	د	تقویت و تحکیم جامعه‌ای خانواده‌محور و تقویت و تحکیم و تعالی خانواده و کارکردهای اصلی آن	حمایت و توسعه بیمه سلامت در بیمه پایه و تکمیلی برای مادران در کلیه مراحل دوران بارداری تا پایان دوران شیرخوارگی	در قالب بودجه سنواتی
۱۰۲	ذ	تقویت و تحکیم جامعه‌ای خانواده‌محور و تقویت و تحکیم و تعالی خانواده و کارکردهای اصلی آن	گزارش عملکرد هدایت، ایجاد هماهنگی بین‌بخشی، نظارت کلان بر برنامه‌ها، اقدامات و ارزیابی عملکرد مربوط به وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط و نهادهای عمومی و تشکل‌های مردمی و نیز بسیج ملی برای جلب مشارکت فراگیر در تحقق سیاست‌های کلی ابلاغی و رصد و پایش تحولات خانواده و جمعیت به مجلس شورای اسلامی	در قالب بودجه سنواتی
۱۰۳	پ	تحکیم خانواده	تأمین خوابگاه‌های مناسب برای دانشجویان متأهل	در قالب بودجه سنواتی
۱۰۵	د	حمایت از توسعه سایر کشورها	اعطای کمک‌های توسعه‌ای به کشورهای هدف	در چارچوب قوانین بودجه سالیانه
۱۰۶	الف	افزایش توان دفاعی کشور در تراز قدرت منطقه‌ای و تأمین منافع و امنیت ملی	اختصاص حداقل پنج درصد (۵٪) از منابع بودجه عمومی و درآمدهای اختصاصی به‌عنوان سهم تقویت بنیه دفاعی	در ردیف‌های تقویت بنیه دفاعی در بودجه سالیانه کشور
۱۰۶	ت	تأمین امنیت پایدار مناطق مرزی، کاهش جرم و جنایت، مبارزه همه‌جانبه با مواد مخدر و روان‌گردان‌ها، پیشگیری و مقابله با قاچاق کالا و ارز		پیش‌بینی اعتبارات مورد نیاز در بودجه سالیانه
۱۰۶	ت-۱	تأمین امنیت پایدار مناطق مرزی، کاهش جرم و جنایت، مبارزه همه‌جانبه با مواد مخدر و روان‌گردان‌ها، پیشگیری و مقابله با قاچاق کالا و ارز	انسداد الکتریکی، الکترونیکی، نوری (اپتیکی) و فیزیکی مرزها با اولویت مناطق مرزی مستعد ناامنی	پیش‌بینی اعتبارات مورد نیاز در بودجه سالیانه
۱۰۸	ت	متناسب‌سازی استعداد نیروی انتظامی با نیازهای امنیتی - انتظامی کشور و کاهش فاصله این استعداد با شاخص پنج‌نفر نیرو به ازای هر هزار نفر جمعیت	استخدام پایور مورد نیاز	متناسب با بودجه سنواتی

ماده	بند	موضوع	مأموریت	الزام بودجه‌ای
۱۱۰		کمک‌هزینه مسکن کارکنان نیروهای مسلح	واریز کمک‌هزینه مسکن کارکنان نیروهای مسلح (نظامی و انتظامی) ساکن در خانه‌های سازمانی پس از کسر از دریافتی آنان به حساب مخصوصی نزد خزانه‌داری کل کشور و واریز و معادل وجوه واریز شده به حساب ردیف‌های بودجه‌ای نیروهای مسلح را برای تأمین هزینه‌های تعمیر و نگهداری خانه‌های سازمانی	در بودجه سنواتی
۱۱۲	پ	جبران عقب‌ماندگی‌های استان‌های مناطق عملیاتی دفاع مقدس و افزایش ۱۰ درصدی شاخص برخوردار مناطق مذکور به صورت سالیانه	اختصاص اعتبار مورد نیاز در بودجه‌های سنواتی	ردیف متمرکزی در قوانین بودجه سنواتی
۱۱۲	ت	جبران عقب‌ماندگی‌های استان‌های مناطق عملیاتی دفاع مقدس	لایروبی اروندرود و توسعه سواحل آن	در قالب بودجه سنواتی
۱۱۳	پ-۱	تسریع در انتقال بیست زندان داخل محدوده شهرها با اولویت کلان‌شهرها به خارج از شهرها	اختصاص وجوه حاصل از فروش زندان‌های موضوع این بند به احداث زندان‌های جایگزین یا تکمیل، تعمیرات اساسی و تجهیزات دیگر زندان‌های همان استان	در چارچوب بودجه سنواتی
۱۱۳	د	ارتقای شاخص‌های توسعه حقوقی و قضایی	تأمین منابع مندرج در جدول ۱۷ قانون برنامه ششم توسعه	در بودجه‌های سنواتی
۱۱۸		ممنوعیت برخورداری از درآمدهای ناشی از جزای نقدی یا جریمه نقدی توسط دستگاه‌های ذی‌ربط	لحاظ کردن ردیف‌های اعتبارات عمومی در بودجه سنواتی برای دستگاه‌هایی که تاکنون از محل جزای نقدی یا جریمه نقدی به شکل درآمد - هزینه تأمین اعتبار کرده‌اند	ردیف‌های اعتبارات عمومی بودجه سنواتی
۱۱۹		سهم بودجه قوه قضائیه و سازمان‌های وابسته از بودجه عمومی	اختصاص دوونده‌دهم درصد (۲/۹٪) از منابع بودجه عمومی دولت برای اجرای تکالیف و برنامه‌های قوه قضائیه و سازمان‌های وابسته	در بودجه‌های سنواتی

منابع و مأخذ

۱. بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور: ۶۸. رابطه لایحه با برنامه ششم توسعه، مرکز پژوهش‌های مجلس، شماره مسلسل ۱۵۷۲۳.
۲. بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور: ۲۱. بخش آموزش و پرورش، شماره مسلسل ۱۶۲۵۶.
۳. بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور: ۲۳. بخش مدیریت و توسعه روستایی و عشایری، شماره مسلسل ۱۶۲۵۵.
۴. بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور: ۲۷. بخش کشاورزی، شماره مسلسل ۱۶۲۵۲.
۵. گزارش عملکرد قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۹۶، جلد اول: حوزه فرابخشی.
۶. قانون برنامه و بودجه سال ۱۳۵۱.
۷. قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۶-۱۴۰۰)
۸. لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۶۳۰۹

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور ۷۱. رابطه لایحه با برنامه ششم توسعه

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه توسعه و برنامه‌ریزی)

تهیه و تدوین کنندگان: سیدمحسن علوی‌منش، زهرا ذاکری

ناظران علمی: سیداحسان خاندوزی، سیدعلی روحانی، شاهین جوادی

متقاضی: کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات

واژه‌های کلیدی:

۱. بودجه

۲. برنامه ششم توسعه

تاریخ انتشار: ۱۳۹۷/۱۱/۱۳